

Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

“Η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών. Ένα ισχυρό «όπλο» καταπολέμησης της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα”

“Automatic information exchange, an important measure to combat tax evasion in Greece”

Δούρου Ευγενία

Εργασία υποβληθείσα στο
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών
ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης

Αθήνα

Οκτώβριος 2017

Εγκρίνουμε την εργασία της

...Δούρου Ευγενίας του Ιωάννη.....

...Χέβας Δημοσθένης.....
[ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ] [ΥΠΟΓΡΑΦΗ]

...Μπάλλας Απόστολος.....
[ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ] [ΥΠΟΓΡΑΦΗ]

...Δεμοιράκος Ευθύμιος.....
[ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ] [ΥΠΟΓΡΑΦΗ]

.....
[ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ]

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία για τη λήψη του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Η εργασία αυτή έχοντας εκπονηθεί από εμένα, αντιπροσωπεύει τις προσωπικές μου απόψεις επί του θέματος. Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο».

...Δούρου Ευγενία.....

[ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ]

[ΥΠΟΓΡΑΦΗ]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	<u>ΣΕΛ.</u>
1. Περίληψη.....	5
2. Εισαγωγή.....	7
3. Μεθοδολογία της έρευνας.....	9
4. Οικονομικό πλαίσιο, ανάγκη για δημοσιονομική εξυγίανση και ενέργειες για την επίτευξή της.....	13
4.1 Οικονομικό Πλαίσιο στην Ευρώπη.....	13
4.2 Οικονομικό Πλαίσιο στην Ελλάδα.....	15
4.3 Μέτρα με στόχο τη δημοσιονομική εξυγίανση.....	17
5. Φοροδιαφυγή – Κρίσιμο ζήτημα για την Ελλάδα.....	23
6. Ανταλλαγή Πληροφοριών μεταξύ Φορολογικών Αρχών.....	27
6.1 Η αναγκαιότητα της συνεργασίας των φορολογικών αρχών με την ανταλλαγή πληροφοριών.....	27
6.2 Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών μεταξύ των κρατών.....	29
7. FATCA – Ο Αμερικάνικος νόμος περί ανταλλαγής πληροφοριών.....	33
8. Απόψεις κοινωνικών ομάδων.....	37
8.1 Απόψεις βουλευτικής κοινότητας.....	37
8.2 Απόψεις φοροτεχνικών και νομικών συμβούλων.....	41
8.3 Απόψεις ελεγκτών της φορολογικής διοίκησης.....	44
9. Προστασία Προσωπικών Δεδομένων.....	53
10. Συμπεράσματα.....	55
11. Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	57
12. Παράρτημα.....	64

1. Περίληψη

Το οικονομικό περιβάλλον είναι ασταθές στην Ευρώπη και στην Ελλάδα τα τελευταία επτά έτη και η φοροδιαφυγή αποτελεί μείζον ζήτημα. Μια σειρά από μέτρα έχουν ληφθεί από τη φορολογική διοίκηση με σκοπό τη δημοσιονομική εξυγίανση. Το 2017 η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών εφαρμόζεται για πρώτη φορά μεταξύ των κρατών που έχουν συνυπογράψει στην «Πολυμερή Συμφωνία Αρμόδιων Αρχών για την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών σε διμερή βάση». Μια συνεργασία αμοιβαίας και αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών αναφορικά με τα εισοδήματα και τα τραπεζικά υπόλοιπα των δικαιούχων που είναι φορολογικοί κάτοικοι άλλης συνεργαζόμενης χώρας. Η ανταλλαγή πληροφοριών αποτελεί βασική αρχή ανάμεσα στα κράτη με κύριο σκοπό την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής και την εξασφάλιση φορολογικών εσόδων.

Το μεγαλύτερο ποσοστό της βουλευτικής κοινότητας αξιολογεί χρήσιμο το μέτρο για τις δεδομένες οικονομικές συνθήκες της χώρας και αναγνωρίζει ότι διασφαλίζεται μια συνεκτική, συνεπής και ολοκληρωμένη προσέγγιση που στοχεύει στη μείωση του κόστους τόσο για τις φορολογικές διοικήσεις όσο και για τους οικονομικούς φορείς των κρατών που συμμετέχουν. Επίσης, η βουλευτική κοινότητα αναδεικνύει την κρισιμότητα της ορθής αξιοποίησης της πληροφορίας και της συνεχούς εκπαίδευσης του φοροελεγκτικού μηχανισμού για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών. Οι φοροτεχνικοί και οι νομικοί σύμβουλοι καλούν τους πολίτες να μεριμνήσουν ώστε να έχουν όσο το δυνατόν λιγότερες κυρώσεις πριν την έναρξη των ελέγχων ενώ τους προτρέπουν να συμμορφώνονται στο φορολογικό νόμο, καθώς όλες οι πληροφορίες θα είναι πλέον στη διάθεση της φορολογικής διοίκησης, εισοδήματα και υπόλοιπα τραπεζικών λογαριασμών. Οι φοροελεγκτές από τη δικιά τους πλευρά σύμφωνα με την εμπειρία τους αξιολογούν ότι παρόμοια μέτρα έχουν συνεισφέρει πολύ στην αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών διαδικασιών, ως προς την εξοικονόμηση χρόνου και στην εύρεση αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης. Εκτιμούν ότι η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών αποτελεί ένα ισχυρό «όπλο» κατά της φοροδιαφυγής, όπου παρέχει χρήσιμες πληροφορίες στην αρχή της ελεγκτικής διαδικασίας στο φοροελεγκτικό μηχανισμό και συμβάλει στην οικειοθελή φορολογική συμμόρφωση και στη δημιουργία φορολογικής κουλτούρας.

2. Εισαγωγή

Οι φορείς του δημόσιου τομέα ασκούν φορολογική πολιτική¹ επιδιώκοντας την επάρκεια των φορολογικών εσόδων, τη σταθεροποίηση της οικονομίας σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης, τη βελτίωση της κατανομής των παραγωγικών πόρων, τον περιορισμό των ανισοτήτων στη διανομή του εισοδήματος και την επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης. Ο φόρος αποτελεί την αναγκαστική μονομερή οικονομική παροχή των ιδιωτών, η οποία όμως δεν έχει την έννοια της χρηματικής ποινής, για την εκπλήρωση σκοπών του κράτους. Η ορθή δημοσιονομική διαχείριση αποτελεί βασική προϋπόθεση για την εύρυθμη λειτουργία του κράτους. Στα τέλη του 2009, η ελληνική οικονομία βρισκόταν σε οριακό σημείο, με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία² να δημοσιοποιεί στοιχεία για την κρισιμότητα της κατάστασης τοποθετώντας το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας για το 2009 στο 15,4% του ΑΕΠ ή στα 36.150 εκατ. Ευρώ. (ΤΧVS Ανεξάρτητη Ενημέρωση, 2010). Η λειτουργία του φοροεισπρακτικού μηχανισμού όσον αφορά την αποτελεσματικότητά του, το κόστος του αλλά και το φαινόμενο της φοροδιαφυγής³ ήταν καίρια ζητήματα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η πολιτεία για τη βελτίωση της λειτουργίας του δημόσιου τομέα.

Η παρούσα εργασία εξετάζει την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών ως προς την αναμενόμενη συμβολή της στην καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, καθώς για πρώτη φορά το 2017 ανταλλάσσονται αυτόματα πληροφορίες μεταξύ κρατών που έχουν υπογράψει την Πολυμερή Συμφωνία Αρμόδιων Αρχών για την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών. Αξίζει να σημειωθεί ότι από 01/01/2018, σε αυτό το πλαίσιο δράσης εντάσσονται άλλες 35 χώρες.

Η παρούσα εργασία έχει δομηθεί στις ακόλουθες ενότητες. Στη 3^η ενότητα παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας που ακολουθήθηκε, στην 4^η ενότητα

¹ Η **Φορολογική Πολιτική** αποτελεί τις ενέργειες με τις οποίες επιδιώκεται η κατάλληλη διάρθρωση των φόρων τόσο με τη συνύρπαξη πολλών ειδών φόρων όσο και με τις μεταβολές στις τιμές των φόρων.

² Η **Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία** (Eurostat) είναι η υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με καθήκον της τη συλλογή και δημοσίευση στατιστικών στοιχείων που αφορούν σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την προώθηση μεθόδων στατιστικής σε κράτη – μέλη ή υποψήφια κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και κρατών εντός της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (EFTA).

³ Η **Φοροδιαφυγή** είναι το σύνολο των παράνομων ενεργειών των ιδιωτικών φορέων, με τις οποίες αποβλέπουν στη μείωση ή εξάλειψη της φορολογικής τους υποχρέωσης.

αναλύεται το ευρύτερο οικονομικό πλαίσιο που επικρατεί στην Ευρώπη και στη χώρα μας τα τελευταία έτη πριν την εισαγωγή του μέτρου καθώς και οι ενέργειες που έχουν γίνει στη διάρκεια των ετών για τη δημοσιονομική εξυγίανση με σκοπό να κατανοηθεί πλήρως το οικονομικό περιβάλλον στο οποίο εφαρμόζεται η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών. Στην 5^η ενότητα παρουσιάζεται το φαινόμενο της φοροδιαφυγής ως έννοια αλλά και οι εκτιμήσεις των ερευνητών για την έκτασή του στην Ελλάδα, ώστε να αξιολογηθεί αποτελεσματικότερα το νέο μέτρο καταπολέμησής της. Στην 6^η ενότητα αναλύεται η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών ως προς τη φύση της αλλά και η αναγκαιότητα της συνεργασίας των φορολογικών κρατών στο νέο αυτό οικονομικό περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί από το 2010 και μετά. Στην 7^η ενότητα, ερευνάται η Fatca ως ο αμερικάνικος νόμος για ανταλλαγή πληροφοριών με σκοπό να διευρυνθεί η αποτελεσματικότητά του και οι επιδράσεις που είχε κατά την εφαρμογή του, καθώς αποτελεί την πρώτη προσπάθεια παγκοσμίως πάταξης της φοροδιαφυγής με την ανταλλαγή πληροφοριών με άλλα κράτη.

Στην 8^η ενότητα μελετώνται οι απόψεις των κυριότερων ομάδων αναφορικά με το νέο μέτρο της αυτόματης ανταλλαγής. Της βουλευτικής κοινότητας που το θέσπισε ως μέτρο, των ελεγκτών της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων που θα το χρησιμοποιήσουν στις ελεγκτικές διαδικασίες και των λογιστών και νομικών ως σύμβουλοι των πολιτών. Στην 9^η ενότητα, καθώς η ανταλλαγή αυτών των πληροφοριών αφορά προσωπικά δεδομένα υψίστης σημασίας, παρουσιάζεται πως προσεγγίζεται το ζήτημα αυτό από την Ελλάδα και από τις συνεργαζόμενες χώρες. Τέλος, στην 10^η ενότητα βασιζόμενη στις προηγούμενες αναλύσεις παρουσιάζονται τα συμπεράσματα για τον αν η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών αποτελεί ένα ισχυρό «όπλο» για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

3. Μεθοδολογία της έρευνας

Η αυτόματη ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των φορολογικών αρχών είναι μια διασταύρωση δεδομένων χωρίς προηγούμενο αίτημα εξοικονομώντας διοικητικούς πόρους, η οποία εφαρμόζεται από φέτος και πρόκειται να χρησιμοποιηθεί από τα ελεγκτικά τμήματα της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων. Η παρούσα διπλωματική εργασία στοχεύει στην αξιολόγηση του μέτρου της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών μέσω της πρόβλεψης της συμπεριφοράς των φορολογουμένων και τη συμβολή του στην αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών διαδικασιών καθώς βρίσκεται στο πρώτο έτος εφαρμογής του. Δηλαδή στο κατά πόσο το μέτρο αυτό θα δημιουργήσει κουλτούρα φορολογικής συμμόρφωσης και θα συμβάλει στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Συμμόρφωση με το φορολογικό νόμο σημαίνει η αληθινή δήλωση της φορολογικής βάσης, ο ορθός υπολογισμός της φορολογικής υποχρέωσης, η έγκαιρη κατάθεση της επιστροφής και η έγκαιρη πληρωμή των οφειλών από τους φόρους. Το μεγαλύτερο μέρος της φοροδιαφυγής στηρίζεται στον πρώτο παράγοντα, στην αληθινή δήλωση της φορολογητέας ύλης (Luigi Alberto Franzoli, 1998). Η φοροδιαφυγή έχει θεωρηθεί ως πρόβλημα κατανομής χαρτοφυλακίου, όπου οι φορολογούμενοι αποφασίζουν τι ποσό από το εισόδημά τους θα επενδύσουν στην ριψοκίνδυνη αυτή επιλογή που ονομάζεται «φοροδιαφυγή» (Allingham and Sandmo, 1972). Σύμφωνα με το μοντέλο που ανέπτυξαν ο Allingham και ο Sadmo, η απόφαση για φοροδιαφυγή, εξαρτάται από το ύψος του φόρου, το πρόστιμο που θα επιβληθεί και την πιθανότητα να εντοπιστεί σε έναν έλεγχο η αποκρυβείσα φορολογητέα ύλη. Η προσέγγιση αυτή στηρίζεται στη θεωρία της αναμενόμενης χρησιμότητας και υποθέτει ότι οι φορολογούμενοι δρούν χωρίς καμία ηθική συνείδηση.

Μεταγενέστερες έρευνες εξέτασαν και άλλους παράγοντες που επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων των φορολογουμένων, η ηθική και ο κοινωνικός παράγοντας. Η ηθική είναι μια παράμετρος που επηρεάζει τη στάση των φορολογουμένων ως προς τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, καθώς η φοροδιαφυγή είναι μικρότερη όταν ο φορολογούμενος αξιολογεί τί είναι δίκαιο να πληρώσει (Bordignon, 1993). Επίσης κοινωνικοί παράγοντες συμβάλουν στη συμμόρφωση, καθώς το κοινωνικό στίγμα που μπορεί να προκληθεί από την αποκάλυψη των προσωπικών δεδομένων αγγίζει

την παραβίαση των κοινωνικών κανόνων και ακραία μέτρα μπορεί να έχουν αντίθετα αποτελέσματα (Roth et al,1989).

Ο Luigi Alberto Franzoli, σύμφωνα με την ερευνά του, υποστηρίζει ότι δεν είναι σημαντικό κριτήριο για την απόφαση της φοροδιαφυγής η πιθανότητα του ελέγχου αλλά η πιθανότητα ο ελεγκτής να επιφέρει κυρώσεις κατά την ελεγκτική διαδικασία. Αυτό φέρνει στο προσκήνιο πρόσθετους παράγοντες όπως το αν η φοροδιαφυγή αφήνει ανιχνεύσιμα σημάδια, αν οι ελεγκτές έχουν ειδικές ικανότητες και δεξιότητες, αν επαρκούν τα εργαλεία διερεύνησης που έχουν στη διάθεσή τους, η πιθανότητα να πετύχει συνεργασία με το φορολογούμενο και η δυνατότητα εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών.

Η ουσιαστική πάταξη της φοροδιαφυγής επιτυγχάνεται με την φορολογική διαφάνεια, την πιθανότητα ο ελεγκτής να επιφέρει κυρώσεις κατά την ελεγκτική διαδικασία και με τη φορολογική συμμόρφωση των φορολογουμένων. Το θεωρητικό μοντέλο της παρούσας έρευνας στοχεύει στη διερεύνηση του κατά πόσο η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών εκτιμάται ότι θα επιτύχει το στόχο για τον οποίο θεσμοθετήθηκε, προβλέποντας αν πρόκειται να αλλάξει η συμπεριφορά των φορολογουμένων εξετάζοντας τους σχετικούς παράγοντες και αν ενισχύεται η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα των ελεγκτικών διαδικασιών.

Η μέθοδος έρευνας βασίστηκε σε πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές όπως νομοθεσία, αιτιολογικές εκθέσεις νόμων, πολυγραφημένες υπουργικές αποφάσεις, αρχειακό υλικό, υπηρεσιακά έγγραφα, συνεντεύξεις στον τύπο, δημοσιευμένες έρευνες από αξιόπιστους θεσμικούς φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και από άλλους ερευνητές. Σκοπός ήταν να μελετηθεί το οικονομικό περιβάλλον στην Ευρώπη και την Ελλάδα, τα μέτρα που έχουν ληφθεί ως τώρα για τη δημοσιονομική εξυγίανση στη χώρα μας, η μελέτη παρόμοιου μέτρου στην Αμερική, γνωστό ως FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) ώστε να κατανοηθούν τα στάδια εφαρμογής του και τα αποτελέσματά του.

Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε πρωτογενής ποιοτική έρευνα σε στελέχη της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων που ασχολούνται με τον τακτικό έλεγχο. Η έρευνα συνέβαλε στην κατανόηση της συμβολής στην ελεγκτική διαδικασία της διασταύρωσης πληροφοριών από τρίτες αξιόπιστες πηγές και την επίδραση στην αποτελεσματικότητα του ελέγχου της γνώσης των πληροφοριών στην αρχή της ελεγκτικής διαδικασίας αλλά και στην εκπλήρωση του τελικού σκοπού του. Επίσης δίνεται έμφαση για την διεξαγωγή συμπερασμάτων στην ελεγκτική τους εμπειρία σε

παρόμοια μέτρα και στη γενικότερη διεξαγωγή των ελεγκτικών διαδικασιών ως προς τη φύση και τους πόρους.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το διάστημα τέλη Σεπτεμβρη – αρχές Οκτώβρη του 2017, ακολουθώντας το μοντέλο της δομημένης έρευνας μέσω ερωτηματολογίων και συμμετείχαν 17 ελεγκτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων. Το κριτήριο με το οποίο επιλέχθηκαν τα πρόσωπα για τη συμμετοχή τους ήταν η ιδιότητά τους ως ελεγκτές σε τακτικό φορολογικό έλεγχο, όπου χρησιμοποιούν στοιχεία από τρίτες αξιόπιστες πηγές ως μέσω διασταυρώσεων και που αναμένεται να μπορούν να χρησιμοποιήσουν και τις πληροφορίες που ανταλλάσσονται αυτόματα με τα συνεργαζόμενα κράτη. Για να είναι αντιπροσωπευτικό το δείγμα, οι ελεγκτές που συμμετείχαν στην έρευνα, στελεχώνουν τόσο τμήματα ελέγχου σε δημόσιες ελεγκτικές υπηρεσίες όσο και τα ελεγκτικά κέντρα Μεγάλων Επιχειρήσεων και Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου. Πιο συγκεκριμένα, δύο από τους συμμετέχοντες υπηρετούν στο Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων, δύο στο Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου και οι υπόλοιποι σε Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες. Τα 16 ερωτηματολόγια απαντήθηκαν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ένα σε χειρόγραφο μορφή.

4. Οικονομικό πλαίσιο, ανάγκη για δημοσιονομική εξυγίανση και ενέργειες για την επίτευξή της

4.1 Οικονομικό Πλαίσιο στην Ευρώπη

Το 2009, η κρίση της Ευρωζώνης ήταν γεγονός, η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**⁴ δημοσίευσε πρόβλεψη για πτώση 1,8% της οικονομικής απόδοσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δέκα τράπεζες της κεντρικής και της ανατολικής Ευρώπης ζήτησαν να λάβουν πακέτο διάσωσης. Η κρίση έκανε δύσκολο για κάποιες χώρες της ευρωζώνης να εξοφλήσουν ή να αναχρηματοδοτήσουν το δημόσιο χρέος⁵ τους χωρίς τη βοήθεια τρίτων μερών όπως η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα⁶ ή το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο⁷. Επίσης, ένας αυξανόμενος αριθμός κρατών-μελών της Ευρωζώνης δεν μπορεί πια να δανειστεί στις διεθνείς αγορές, ούτε τα ίδια τα κράτη, ούτε οι τράπεζες, ούτε οι επιχειρήσεις τους. Η ευρωπαϊκή διατραπεζική αγορά δυσλειτουργεί και οι ευρωπαϊκές τράπεζες, πιεζόμενες να βελτιώσουν τους δείκτες κεφαλαιακής τους επάρκειας, προχωρούν σε σημαντική απομόχλευση των δανείων τους (deleveraging).

Όλα τα παραπάνω προκαλούν στην Ευρώπη πιστωτική ασφυξία που φέρνει τελικά μεγάλη ύφεση, απειλώντας να οδηγήσουν την Ευρωζώνη σε βαθιά και παρατεταμένη κρίση και τον υπόλοιπο κόσμο σε σοβαρή οικονομική καχεξία, διότι οι ευρωπαϊκές τράπεζες αποτελούν τον βασικό χρηματοδότη του υπόλοιπου κόσμου και κυρίως της Ανατολικής Ευρώπης (Καραμούζης, 2011).

⁴ Η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Κομισιόν)** είναι θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αώτερο σκοπό την προστασία των κοινοτικών συμφερόντων των κρατών μελών της Ένωσης. Αποτελεί συγχρόνως εκτελεστικό όργανο της Ένωσης, αρμόδιο για την εφαρμογή των κοινών πολιτικών και την

⁵ Με τον όρο **δημόσιο χρέος** ορίζεται το σύνολο των οφειλών σε χρηματικές μονάδες του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Κατά το ποσό που ο ετήσιος κρατικός προϋπολογισμός παρουσιάζει έλλειμμα το δημόσιο χρέος αυξάνεται ενώ κατά το ποσό που ο ετήσιος κρατικός προϋπολογισμός παρουσιάζει πλεόνασμα το δημόσιο χρέος μειώνεται

⁶ Η **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)** είναι η κεντρική τράπεζα των 19 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Σκοπό της είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του ευρώ και, ως εκ τούτου, η διαφύλαξη της αγοραστικής δύναμης του ενιαίου νομίσματος.

⁷ Το **Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)** είναι ένας διεθνής οργανισμός ο οποίος επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρακολουθώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών και προσφέροντας οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν του ζητηθεί.

Οι ανησυχίες εντάθηκαν από τις αρχές του 2010 και εξής, οδηγώντας τα Ευρωπαϊκά κράτη στην εφαρμογή μιας σειράς μέτρων χρηματικής υποστήριξης το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας⁸ (EFSF) και ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας⁹ (ESM). Οι κυβερνήσεις των κρατών που επηρεάστηκαν περισσότερο από την κρίση μπήκαν σε παρακολούθηση από επιτροπή που έγινε γνωστή ως «Τρόικα» αναφορικά με τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής που ακολούθησαν. Η «Τρόικα» σχηματίστηκε από τρεις διεθνείς οργανισμούς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Η κρίση έχει αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις για τις χώρες που επηρεάστηκαν περισσότερο, όπως τα υψηλά ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα και στην Ισπανία που έφτασαν το 27% ενώ επηρέασε και πολιτικά τις κυβερνήσεις που βρίσκονταν εν ενεργεία σε 8 από τις 17 χώρες της ευρωζώνης, συμβάλλοντας στην αλλαγή στην κατανομή της πολιτικής ισχύος στην Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Ιταλία, την Πορτογαλία, την Ισπανία, τη Σλοβενία, τη Σλοβακία και την Ολλανδία.

Μια σειρά δράσεων αναπτύχθηκε τα επτά έτη αυτά, που στόχο είχαν να αντιμετωπίσουν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Τον Ιούνιο του 2017, για πρώτη φορά ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Μάριο Ντράγκι, εμφανίστηκε αισιόδοξος, επισημαίνοντας την ισχυρή ανάπτυξη και τη σημαντική πτώση της ανεργίας στην Ευρωζώνη. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ανάπτυξη της οικονομίας της Ευρωζώνης επιταχύνθηκε στο δεύτερο τρίμηνο του 2017, περισσότερο από ότι αρχικά είχε εκτιμηθεί, σύμφωνα με νεότερη εκτίμηση της Eurostat. Ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης ανήλθε στο 2,3%, ενώ σύμφωνα με δημοσίευμα των Financial Times, τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν ότι η οικονομία της Ευρωζώνης αναπτύχθηκε με ταχύτερο ρυθμό από την εκδήλωση της κρίσης χρέους πριν από πέντε χρόνια (forin, 2017).

⁸ Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (European Financial Stability Facility - EFSF) είναι ένα όργανο ειδικού σκοπού με στόχο τη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας στην Ευρώπη με την παροχή οικονομικής βοήθειας προς τα κράτη της ευρωζώνης σε οικονομική δυσκολία.

⁹ Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (European Stability Mechanism - ESM) είναι ένα μόνιμο πρόγραμμα χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα 19 μέλη της Ευρωζώνης.

4.2 Οικονομικό Πλαίσιο στην Ελλάδα

Στα τέλη του 2009, η αυξητική τάση του δημοσιονομικού ελλείμματος της ελληνικής οικονομίας συνοδεύτηκε από τη μείωση της αξιοπιστίας της χώρας στις διεθνείς αγορές. Η κρισιμότητα της κατάστασης αναδείχθηκε από τις ανακοινώσεις της Eurostat μέσα στο 2010 με την αναθεώρηση των δημοσιονομικών στοιχείων για την περίοδο 2006 – 2009, καθώς το χρέος του 2009 αυξήθηκε από το 115% στο 126,8% του ΑΕΠ (Capital, 2010). Η Ελλάδα αδυνατούσε πλέον να δανειστεί από τις αγορές με επιτόκια που να επιτρέπουν την ορθολογική χρηματοδότηση του τρέχοντος δημοσιονομικού ελλείμματος και την αναχρηματοδότηση του δημοσίου χρέους¹⁰ με αποτέλεσμα να είναι άμεσος ο κίνδυνος χρεοκοπίας και η στάση πληρωμών του Ελληνικού Δημοσίου.

Η κυβέρνηση στην προσπάθειά της να επιτύχει μείωση των επιτοκίων δανεισμού, να ανακτήσει την αξιοπιστία της στις διεθνείς αγορές και να διαχειριστεί την κρίση έλαβε μέτρα μείωσης δαπανών. Πιο συγκεκριμένα, ο προϋπολογισμός του 2010 συντασσόμενος σε ασφυχτικά χρονικά περιθώρια, προοιωνίζε νέους φόρους και ψαλίδισμα στις δαπάνες των υπουργείων και των φορέων του δημοσίου. Οι προσδοκίες για αύξηση των εσόδων που τέθηκαν στον επικείμενο προϋπολογισμό θα προέρχονταν από έκτακτα μέτρα γεγονός που δε συμβάδιζε με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Κομισιόν) για μια διατηρήσιμη μείωση του ελλείμματος (Χατζηνικολάου, 2009α).

Τα μέτρα που λήφθηκαν δεν κατάφεραν να φέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα και ως απόρροια αυτού το Μάιο του 2010 η Ελλάδα κατέφυγε στο μηχανισμό στήριξης¹¹ υπογράφοντας το **πρώτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής** λαμβάνοντας συνολικά €110 δις επίσημης βοήθειας, €30δις από Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και €80δις από τις Ευρωπαϊκές χώρες (Βαλσάμης, 2013). Για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης καταρτίστηκε από τον Υπουργό Οικονομικών με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου σχέδιο προγράμματος που περιελάμβανε το

¹⁰ Με τον όρο **δημόσιο χρέος** ορίζεται το σύνολο των οφειλών σε χρηματικές μονάδες του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Κατά το ποσό που ο ετήσιος κρατικός προϋπολογισμός παρουσιάζει έλλειμμα το δημόσιο χρέος αυξάνεται ενώ κατά το ποσό που ο ετήσιος κρατικός προϋπολογισμός παρουσιάζει πλεόνασμα το δημόσιο χρέος μειώνεται.

¹¹ Ο **Μηχανισμός Στήριξης** δημιουργήθηκε για την οικονομική και δημοσιονομική σταθερότητα της ευρω-ζώνης σύμφωνα με τη δήλωση των Αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων της Ζώνης του ευρώ η οποία δημοσιοποιήθηκε στις Βρυξέλλες την 25η Μαρτίου 2010.

Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής και το Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής (Νόμος 3845, 2010). Η αξιολόγηση της επιτυχούς εφαρμογής του μνημονίου και ως προς το αποτέλεσμα αλλά και ως προς τους όρους εφαρμογής γίνεται από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου σε τριμηνιαία βάση και συμπίπτει χρονικά με την εκταμίευση κάθε δόσης, γνωστή ως Τρόικα.

Στις 12 Μαρτίου του 2011, η Ελλάδα πέτυχε την επιμήκυνση της αποπληρωμής των δανείων των 110δισ ευρώ στα 7,5 έτη και τη μείωση του επιτοκίου για το σύνολο του δανείου από 5,2% σε 4,2% (Ελευθεροτυπία, 2011). Όμως αποκλίσεις από τους στόχους ήταν γεγονός στα μέσα του 2011 με το διαμορφωμένο έλλειμμα στα 12.781 εκατομ. ευρώ έναντι του στόχου 10.374 εκατ. ευρώ και με σημαντική υστέρηση των εσόδων έναντι του στόχου κατά 3.051 εκατ. ευρώ (Ζούγκλα, 2011). Λίγους μήνες μετά, στις 27 Οκτωβρίου του 2011, οι 17 ηγέτες της Ευρωζώνης αποφάσισαν το κούρεμα κατά 50% του ελληνικού χρέους, ανακοινώθηκε σκληρή λιτότητα για το 2012 και η τρόικα εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Ελλάδα για να ελέγχει καθημερινά την εφαρμογή του προγράμματος (Αθανασίου, 2011). Στις 13 Φεβρουαρίου του 2012 ψηφίστηκε **το δεύτερο Μνημόνιο**, που περιελάμβανε τρεις συμβάσεις. Η πρώτη σύμβαση με τίτλο «Σύμβαση Διευκόλυνσης Διαχείρισης Υποχρεώσεων ΣΙΤ» (PSI LM Facility Agreement) που αφορούσε τη χρηματοδότηση ανταλλαγής ελληνικών κρατικών ομολόγων με ποσό έως και €30 δισ. Η δεύτερη με τίτλο «Διευκόλυνση αποπληρωμής Τόκων Ομολόγων» (Bond Interest Facility) αναφορικά στη χρηματοδότηση αποπληρωμής δεδουλευμένων τόκων ελληνικών κρατικών ομολόγων πριν την ανταλλαγή του PSI¹² με ποσό ύψους έως και €5,7 δισ και η τρίτη χρηματοδότηση με ποσό ύψους έως και €35 δισ με τίτλο «Συμφωνία Διευκόλυνσης Πιστωτικής Ενίσχυσης της ΕΚΤ» (ECB Credit Enhancement Facility Agreement) με σκοπό να παρασχεθεί στην Ελλάδα η δυνατότητα να χρηματοδοτήσει την ενδεχόμενη επαναγορά τίτλων της που παρασχέθηκαν ως ενέχυρο στο Ευρωσύστημα (Νόμος 4046, 2012).

Στις 8 Ιουλίου του 2015, η Ελλάδα υπέβαλε επίσημο αίτημα για χορήγηση στήριξης σταθερότητας υπό μορφή δανείου και τον Αύγουστο του 2015 το τρίτο

¹² **PSI (Private Sector Involvement)** αφορά τη συμμετοχή του Ιδιωτικού τομέα (Τραπεζών, Επενδυτικών Ταμείων) στη διαδικασία απομείωσης του δημόσιου χρέους.

πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής με τριετή εφαρμογή ήταν πραγματικότητα. Η χρηματοδοτική ενίσχυση από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) ήταν ύψους έως 86 δισ. € και ο συνολικός στόχος του προγράμματος είναι να εξασφαλιστεί η επιστροφή στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα. Στις προϋποθέσεις για τη χορήγηση της χρηματοδοτικής βοήθειας περιλαμβάνονται μέτρα και μεταρρυθμίσεις που δεσμεύθηκε να εφαρμόσει η Ελλάδα προκειμένου να αντιμετωπίσει τα τρέχοντα οικονομικά της προβλήματα (Νόμος 4336, 2015).

4.3 Μέτρα με στόχο τη δημοσιονομική εξυγίανση

Από την αρχή της οικονομικής κρίσης έχουν γίνει διάφορες ενέργειες με στόχο τη δημοσιονομική εξυγίανση. Τα μέτρα που λήφθηκαν σε αυτή την κρίσιμη περίοδο στόχευαν σε δύο σημεία, στη μείωση των δαπανών του δημόσιου τομέα και στην αύξηση των εσόδων. Στις 9 Φεβρουαρίου του 2010, ο υπουργός οικονομικών Γεώργιος Παπακωνσταντίνου ανακοίνωσε το πρώτο πακέτο οικονομικών μέτρων το οποίο περιελάμβανε «πάγωμα» των μισθών και μείωση των επιδομάτων των δημοσίων υπαλλήλων με ταυτόχρονη εφαρμογή της εισοδηματικής πολιτικής και στα μισθολόγια των ΔΕΚΟ, των ΝΠΔΔ και των ΟΤΑ (Ελευθεροτυπία, 2010). Το δεύτερο πακέτο οικονομικών μέτρων που τέθηκε σε εφαρμογή στις 3 Μαρτίου 2010, αφορούσε στη μείωση δαπανών αλλά και στη στοχευόμενη αύξηση εσόδων με αύξηση των φόρων (Κωσταρέλου, 2010).

Όμως με άξονα την επίλυση των σοβαρών οικονομικών προβλημάτων που αντιμετώπιζε η χώρα, η ελληνική κυβέρνηση έστρεψε την προσοχή της και στην αύξηση των εσόδων. Αρχικά, ενεργοποίησε τη διαδικασία της ρύθμισης εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων, ως έκτακτο μέτρο, και όρισε ως μη ισχυρή την περαίωση εφόσον δεν καταβάλλονται εμπρόθεσμα δύο συνεχόμενες δόσεις της ρύθμισης (Νόμος 3775, 2009). Όμως, τα έσοδα κυρίως έπρεπε να προέλθουν από την ουσιαστική αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής με καθολική εφαρμογή των νέων φορολογικών νομοσχεδίων (Φακίνος, 2011).

Η λειτουργία του φοροελεγκτικού μηχανισμού είναι σημαντική και σε μακροοικονομικό και σε μικροοικονομικό επίπεδο καθώς εξασφαλίζει τη βελτίωση των δημοσιονομικών μεγεθών με την επιβολή με ορθό τρόπο, φορολογικών

κυρώσεων όπου αφενός τιμωρεί παραδειγματικά τους φορολογικούς παραβάτες, ώστε να αποτελέσουν παράδειγμα προς αποφυγή, και αφετέρου να εξασφαλίσει τα φορολογικά έσοδα τα οποία δεν είχαν βεβαιωθεί και εισπραχθεί εξαιτίας των πραγματοποιηθέντων παραβάσεων της φορολογικής νομοθεσίας. Η εξασφάλιση των εσόδων δίνει τη δυνατότητα στο κράτος να είναι σε θέση να ασκήσει κοινωνική πολιτική με μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης ειδικά στα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα, τα οποία τα τελευταία χρόνια πλήττονται από συνεχείς φοροεπιδρομές (Κορομηλάς, 2012).

Η δήλωση του υπουργού οικονομικών το Νοέμβρη του 2009 ότι η κατάρρευση των εσόδων οφείλεται κυρίως στην κατάρρευση των ελεγκτικών και εισπρακτικών μηχανισμών, ανέδειξε την ανάγκη ανασυγκρότησης και αναδιοργάνωσης του φοροεισπρακτικού μηχανισμού (Ζήρας, 2009). Οι αλλαγές στις φορολογικές ελεγκτικές υπηρεσίες ξεκίνησαν με την αναδιοργάνωση του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος, της τότε Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων, με προσανατολισμό σε στοχευμένους ελέγχους μετά από επεξεργασία στοιχείων, διασταυρώσεων, πληροφοριών σε τοπική και διεθνή κλίμακα, έλεγχο των υποτιμολογήσεων και των υπερτιμολογήσεων μεταξύ συγγενικών επιχειρήσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. (Χατζηνικολάου, 2009β, Το Βήμα, 2009).

Στα μέσα του 2011, αποφασίστηκε η σύσταση ειδικής υπηρεσίας σε επίπεδο διεύθυνσης για τον έλεγχο, τη φορολογική συμμόρφωση και γενικότερα τις σχέσεις με τη φορολογική αρχή των μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων με τζίρο άνω των 30 εκατ. ευρώ. Οι τακτικοί και προσωρινοί έλεγχοι διενεργούνται από τη νέα Δ.Ο.Υ, η οποία ονομάστηκε Δ.Ο.Υ Μεγάλων Επιχειρήσεων, ένα νέο ελεγκτικό κέντρο εστιασμένο στις μεγάλες επιχειρήσεις. Παράλληλα, ανασυγκροτήθηκε η Γενική Διεύθυνση Ελέγχων με σύσταση νέων Διευθύνσεων που αφορούν στον επιχειρησιακό σχεδιασμό, την ελεγκτική μεθοδολογία, την οργάνωση και διεξαγωγή ειδικών ελέγχων και η σύσταση Γενικής Διεύθυνσης Ληξιπρόθεσμων Χρεών (Βουργάνα, 2011, Χατζηνικολάου, 2011).

Στις αρχές Φεβρουαρίου του 2012 έκλεισαν τα Περιφερειακά Ελεγκτικά Κέντρα, αποφασίστηκε η ίδρυση ενός νέου σώματος φοροελεγκτών οι «Ελεγκτές Βεβαίωσης και Είσπραξης Εσόδων του Κράτους» και καθορίστηκε εκ νέου η καθ' ύλην αρμοδιότητα των τακτικών φορολογικών ελέγχων μεταξύ των Διαπεριφερειακών Ελεγκτικών Κέντρων και των Δημόσιων Οικονομικών Υπηρεσιών (E-forologia, 2012).

Σε συνέχεια όλων αυτών των ενεργειών, το 2013 αποφασίστηκε νέα αναδιοργάνωση του φοροελεγκτικού μηχανισμού με τη δημιουργία νέας υπηρεσίας φορολογικού ελέγχου με τίτλο «Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου». Το νέο αυτό Ελεγκτικό Κέντρο δημιουργήθηκε με απόσπαση μιας υποδιεύθυνσης και έξι τμημάτων ελέγχου από τα Δ.Ε.Κ Αθηνών και είχε αρμοδιότητες στο φορολογικό έλεγχο επί των φορολογουμένων μεγάλου πλούτου όλης της επικράτειας. Παράλληλα, η Δ.Ο.Υ Μεγάλων Επιχειρήσεων μετατράπηκε σε αποκεντρωμένη υπηρεσία φορολογικού ελέγχου με την ονομασία «Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων», με αρμοδιότητες στο φορολογικό έλεγχο επί των μεγάλων επιχειρήσεων όλης της επικράτειας, ενώ τα Δ.Ε.Κ ανασυγκροτήθηκαν και περιέχονται σε αυτά, εκτός από τον έλεγχο και οι αρμοδιότητες αναγκαστικής είσπραξης βεβαιωμένων οφειλών και ρυθμίστηκαν θέματα που αφορούσαν στους Ελεγκτές Βεβαίωσης και Αναγκαστικής Είσπραξης (Taxheaven, 2013).

Επίσης στα πρώτα βήματα υλοποίησης ενός ευρύτερου σχεδίου αναδιοργάνωσης των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών κατατάχτηκε η κατάργηση 100 μικρών εφοριών (ΔΟΥ β' τάξης) σε διάφορες περιοχές της χώρας στα τέλη του 2010 (Χατζηνικολάου, 2010α). Επιπλέον, στα μέσα του 2011, αποφασίστηκε η online διασύνδεση των 30 μεγαλύτερων εφοριών της χώρας που συγκέντρωναν το 75% των φορολογικών εσόδων με στόχο οι εφορίες αυτές να παρακολουθούνται σε καθημερινή βάση, να αναλάβουν τη διενέργεια ελέγχων και διασταυρώσεων για το σύνολο των φορολογουμένων (Βουργάνα, 2011α).

Σε συνέχεια των προσπαθειών, το Σεπτέμβριο του 2011 τέθηκε σε εφαρμογή η υλοποίηση του προγράμματος συγχώνευσης ή και κατάργησης πάνω από 200 από τις 289 εφορίες που υπάρχουν σε ολόκληρη τη χώρα, με στόχο την εξοικονόμηση περίπου 3.000 υπαλλήλων και την αξιοποίησή τους στο ελεγκτικό έργο (Αντωνάκος, 2011). Το σχέδιο προέβλεπε μία μεγάλη εφορία στην πρωτεύουσα κάθε νομού ή με βάση την περιφερειακή ενότητα, όπως προβλέπει ο «Καλλικράτης» (Τσαχάκης, Βουργάνα, 2011). Ο στόχος που τέθηκε ήταν η επικέντρωση των εργασιών στη διενέργεια φορολογικών ελέγχων, την επεξεργασία των δηλώσεων, τις διασταυρώσεις στοιχείων καθώς επίσης και η εφαρμογή διαδικασιών αναγκαστικής είσπραξης εσόδων.

Στα πλαίσια υποστήριξης αυτού του σχεδίου αναδιοργάνωσης της φορολογικής διοίκησης, λήφθηκαν πρόσθετες αποφάσεις απλοποίησης των διαδικασιών και μείωσης της γραφειοκρατίας όπως η υποβολή δηλώσεων, η έκδοση

βεβαιώσεων, πιστοποιητικών πραγματοποιούνται πλέον μέσω διαδικτύου και οι πληρωμές βεβαιωμένων οφειλών προς το Δημόσιο γίνονται μέσω τραπεζών (Το Βήμα, 2011). Η κυβέρνηση στράφηκε σε μέτρα διενέργειας αυστηρότερων και περισσότερων ελέγχων, λαμβάνοντας ταυτόχρονα και υποστηρικτικά μέτρα για την αποτελεσματικότητα αυτών με ηλεκτρονικές διασταυρώσεις και αναβάθμιση των ηλεκτρονικών συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών. Ο ελεγκτής απέκτησε τη δυνατότητα στόχευσης στον έλεγχο σε σημεία που παρουσιάζουν φορολογικό ενδιαφέρον, με μεγαλύτερη ευκολία εντοπισμού των εταιριών που φοροδιαφεύγουν προστατεύοντας τον υγιή ανταγωνισμό. (Στεργίου, 2010, Χατζηνικολάου, 2010β). Σημαντικό μέτρο υποστήριξης όλης της προσπάθειας διεξαγωγής αποτελεσματικότερων ελέγχων και καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, η οποία έχει δημοσιονομική, κοινωνική αλλά και ηθική διάσταση, ήταν η ψήφιση άρσης του τραπεζικού απορρήτου. Το μέτρο αυτό αξιολογήθηκε όχι μόνο ως μια επιπλέον ενέργεια αλλά ως ένα προγεφύρωμα για τη φορολογική μεταρρύθμιση που κλήθηκε να πραγματοποιήσει η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση της κρίσης (Βενιζέλος, 2011). Οι φορολογικές αρχές είχαν πλέον δυνατότητα άμεσης πληροφόρησης για ύποπτες κινήσεις λογαριασμών με στόχο τον έλεγχο του μαύρου χρήματος που διακινείται (Καθημερινή, 2009). Συμπερασματικά, η εστίαση στους φορολογικούς ελέγχους αποτελεί σημαντική κατεύθυνση της φορολογικής πολιτικής, στάση που δημιουργεί περισσότερες υποχρεώσεις στις ελεγκτικές υπηρεσίες και απαιτεί περισσότερους απασχολούμενους πόρους για το δημόσιο τομέα.

Η κρίση που επικρατεί στην Ευρωζώνη δημιουργεί την ανάγκη λήψης πρόσθετων μέτρων για την καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και την ορθή φορολόγηση των εισοδημάτων που αποκτώνται παγκοσμίως γεγονός που επιτάσσει τη συνεργασία των φορολογικών αρχών των κρατών – μελών. Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφασίζει με ειδική νομοθετική διαδικασία το 2011 την Οδηγία 16 την συνεργασία των κρατών – μελών για την ηλεκτρονική ανταλλαγή πληροφοριών που έχουν σημασία για τη διοίκηση και την επιβολή της εγχώριας νομοθεσίας αναφορικά με τους φόρους, καθορίζοντας τους κανόνες και τις διαδικασίες που θα γίνεται αυτή, χωρίς να θίγεται η εφαρμογή των κανόνων αμοιβαίας συνδρομής επί ποινικών υποθέσεων στα κράτη μέλη και η τήρηση υποχρεώσεων σε σχέση με την ευρύτερη διοικητική συνεργασία βάσει άλλων νομικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένων των διμερών ή πολυμερών συμφωνιών.

(Οδηγία 2011/16/ΕΕ) άρθρο 1. Η οδηγία αυτή τροποποιείται δύο φορές το 2014 με την Οδηγία 107 και το 2015 με την οδηγία 2376 ενώ η ενσωμάτωσή της στο εθνικό δίκαιο γίνεται με το Νόμο 4170/2013 και με το Νόμο 4378/2016. Η ηλεκτρονική ανταλλαγή πληροφοριών κατηγοριοποιείται με τρεις τρόπους την ανταλλαγή πληροφοριών κατόπιν αιτήματος¹³, την αυτόματη¹⁴ και την αυθόρμητη¹⁵ ανταλλαγή πληροφοριών (Ν.4170/2013, Άρθρο 4)

¹³ Η ανταλλαγή πληροφοριών κατόπιν αιτήματος είναι η ανταλλαγή πληροφοριών βάσει αιτήματος το οποίο απευθύνει το αιτούν κράτος -μέλος προς το λαμβάνον κράτος-μέλος, για μια συγκεκριμένη υπόθεση.

¹⁴ Η αυτόματη ανταλλαγή είναι η συστηματική κοινοποίηση προς άλλο κράτος-μέλος χωρίς προηγούμενο αίτημα προκαθορισμένων πληροφοριών ανά τακτά εκ των προτέρων καθορισμένα διαστήματα.

¹⁵ Η αυθόρμητη ανταλλαγή είναι η μη συστηματική κοινοποίηση πληροφοριών, ανά πάσα στιγμή και χωρίς προηγούμενο αίτημα, σε άλλο κράτος-μέλος.

5. Φοροδιαφυγή – Κρίσιμο ζήτημα για την Ελλάδα

Παρά τις προσπάθειες για πάταξη της φοροδιαφυγής¹⁶, το πρόβλημα στην Ελλάδα παραμένει μείζον σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ, 2016). Η φοροδιαφυγή συνιστά ποινικά κολάσιμη πράξη και σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος αποκρύπτει φορολογητέα ύλη, είτε παραλείποντας να υποβάλει δήλωση είτε υποβάλλοντάς την αλλά με ανακριβή στοιχεία με σκοπό την αποφυγή φόρου, όποιος εκδίδει πλαστά, νοθευμένα ή εικονικά φορολογικά στοιχεία όσο και αυτός που τα αποδέχεται και όποιος κάνει λαθρεμπόριο (Νόμος 4174/2013, Νόμος 2960/2001).

Η μελέτη των αιτιών της φοροδιαφυγής είναι απαραίτητη για να επιτευχθεί η αντιμετώπισή της αλλά και για να αξιολογηθούν τα μέτρα που λαμβάνονται για τον περιορισμό της. Αρχικά, η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος αποτελεί σημαντική αιτία για την άνθηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ, 2013). Επίσης, οι υψηλοί συντελεστές φορολογίας στην Ελλάδα είναι καθοριστικός παράγοντας για τη μη ακριβή δήλωση των εισοδημάτων, ενώ παράλληλα η υπερφορολόγηση των συνεπών φορολογουμένων και επιχειρήσεων σε μακροπρόθεσμο επίπεδο υποσκάπτει τα θεμέλια της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας (International Monetary Fund, 2013, Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών, 2016).

Από τα πιο σημαντικά αίτια της φοροδιαφυγής είναι η φορολογική κουλτούρα που συνδέεται με τη γενικότερη πεποίθηση των πολιτών προς το κράτος και την αποδοτικότητά του, αλλά και ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους απέναντι σε αυτό. Έχει καταδειχθεί η ανάγκη θεσμοθέτησης ενός δίκαιου και διαφανούς φορολογικού συστήματος, με ορθότερο νομοθετικό πλαίσιο και πιο αποδοτική άσκηση δημόσιας εξουσίας (Enste H. Dominic, 2015). Παράλληλα, κρίνεται καίριος παράγοντας για τον περιορισμό της φοροδιαφυγής, η πεποίθηση των πολιτών σε ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα και σε μια γενικότερη κρατική

¹⁶ Ως φοροδιαφυγή ορίζεται κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογουμένου, με την οποία επιδιώκεται η μείωση της φορολογικής του επιβάρυνσης ή η αποφυγή καταβολής βεβαιωμένων φόρων.

διακυβέρνηση προς το συμφέρον τους καθώς ενισχύει τη συμμόρφωσή τους ως προς την καταβολή των φόρων τους (Slemrod, 2007).

Οι τομείς που παρατηρείται η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα είναι οι τομείς του ΦΠΑ, του εισοδήματος και η καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών (εισφοροδιαφυγή) (OECD, 2011). Οι εκτιμήσεις από έρευνες αναφορικά με την έκταση της φοροδιαφυγής στη χώρα μας γίνονται σε σχέση με τις επιμέρους συνιστώσες της και όχι συνολικά. Κάθε έρευνα βασίζεται σε διαφορετικές μεθοδολογίες και σε διαφορετικά έτη. Ο Αρταβάνης Νικόλαος, η Morse Adair και η Τσουτσούρα Μαργαρίτα με ερευνά τους το 2015 εκτίμησαν τη φοροδιαφυγή αναφορικά με το εισόδημα χρησιμοποιώντας ως κριτήριο την τραπεζική πίστωση. Με δεδομένο ότι οι τράπεζες δανείζουν σε φορολογούμενους ιδιώτες με βάση το εκτιμητέο πραγματικό τους εισόδημα, εκτίμησαν τη φοροδιαφυγή για το έτος 2009 αντλώντας δεδομένα από ελληνική τράπεζα. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το 43% με 45% του εισοδήματος των αυτοαπασχολούμενων δε δηλώνεται και κατά συνέπεια δε φορολογείται. Για το 2009, αυτό το ποσοστό μεταφράζεται σε 28,2 δισεκατομμύρια ευρώ αποκρυσταλλώντας φορολογητέας ύλης και συνεπώς 11,2 δισεκατομμύρια μη εισπραχθέντα φορολογικά έσοδα, δηλαδή ποσοστό περίπου 4,7% του ΑΕΠ διαφυγόντα έσοδα από το φόρο εισοδήματος στην αυτό-απασχόληση (Artavanis N., Adair M., Tsoutsoura M., 2015).

Αναφορικά με το Φόρο Προστιθέμενης αξίας, η Ελλάδα για το έτος 2012 ήταν πέμπτη κατά σειρά χώρα με το μεγαλύτερο έλλειμμα ΦΠΑ (**VAT Gap**)¹⁷ με ποσοστό 33,4% ενώ μικρή αύξηση παρατηρήθηκε το 2013 κατατάσσοντας την Ελλάδα στην τέταρτη θέση (European Commission, 2015). Αξίζει να σημειωθεί ότι το έλλειμμα στο ΦΠΑ προέρχεται κυρίως από τη μη έκδοση ή την ανακριβή έκδοση φορολογικών στοιχείων κατά τις συναλλαγές.

Το πόσο κρίσιμο είναι το ζήτημα της φοροδιαφυγής στη χώρα διαφαίνεται ακόμα και στον προς ψήφιση προϋπολογισμό του 2018 που κατατέθηκε στη Βουλή τον Οκτώβριο του τρέχοντος έτους. Η απόδοση της άμεσης φορολογίας για το 2017 δεν ήταν αναμενόμενη, γεγονός που οφείλεται στην εκτεταμένη φοροδιαφυγή και στη

¹⁷ Έλλειμμα ΦΠΑ (**VAT Gap**) ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ των πραγματοποιηθέντων με το ισχύον φορολογικό καθεστώς εσόδων ΦΠΑ και της θεωρητικής συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης του νομοθετικά ισχύοντος ΦΠΑ. Παρέχει μια εκτίμηση της απώλειας εσόδων λόγω φορολογικής απάτης, φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, αλλά και λόγω πτωχεύσεων, οικονομικών αδυναμιών ή εσφαλμένων υπολογισμών

μείωση των μέσων μισθών και συντάξεων όπου φέρνουν όλο και λιγότερα έσοδα. Πιο συγκεκριμένα ο στόχος της συγκέντρωσης περίπου 21,5 δισ. σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης για το 2017 από την άμεση φορολογία δεν θα επιτευχθεί, κάτι που σημαίνει ότι αντίστοιχα θα αναθεωρηθεί προς τα κάτω και ο πήχυς για το 2018 (Τσίρος, 2017).

6. Ανταλλαγή Πληροφοριών μεταξύ Φορολογικών Αρχών

6.1 Η αναγκαιότητα της συνεργασίας των φορολογικών αρχών με την ανταλλαγή πληροφοριών

Η συνεργασία των φορολογικών κρατών θέτει τις βάσεις της στις διμερείς Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας όπου έχουν ως κύριο σκοπό την αποφυγή της διπλής φορολογίας του εισοδήματος. Αναμφισβήτητα, η διπλή φορολόγηση του εισοδήματος που πραγματοποιείται στο ένα συμβαλλόμενο κράτος από κάτοικο του άλλου συμβαλλόμενου κράτους αποτελεί το σοβαρότερο εμπόδιο στην ανάπτυξη των εμπορικών και βιομηχανικών σχέσεων μεταξύ των κρατών. Όμως, οι Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας εκτός από τον κύριο σκοπό τους στοχεύουν έμμεσα και στην παροχή κινήτρων για τη δημιουργία επενδύσεων. Παράλληλα οι διατάξεις περί ανταλλαγής πληροφοριών και αμοιβαίας διοικητικής βοήθειας που περιέχονται στις διμερείς συμβάσεις στοχεύουν στην αντιμετώπιση του προβλήματος της φοροδιαφυγής.

Η ανταλλαγή πληροφοριών αποτελεί βασική αρχή ανάμεσα στα κράτη με κύριο σκοπό την πάταξη της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής και την εξασφάλιση των φορολογικών εσόδων. Δύο σημαντικά γεγονότα συνέβαλαν στο να είναι κατ' αρχάς σύμφωνα τα κράτη στην ανταλλαγή των πληροφοριών. Πρώτον, οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στις Ηνωμένες Πολιτείες ενέπνευσαν τη διοίκηση Μπους, η οποία μέχρι τότε ήταν υπερασπιστής των φορολογικών παραδείσων, να ασκήσει πραγματική πίεση σε αυτές για την ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο της μάχης κατά της διεθνούς χρηματοδότησης τρομοκρατικών δραστηριοτήτων. Δεύτερον, η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και του 2009 δημιούργησε μια άνευ προηγουμένου ανάγκη για νέα φορολογικά έσοδα που θα χρηματοδοτούσαν προγράμματα εγχώριας οικονομικής τόνωσης στις χώρες της ομάδας των 20 (G-20)¹⁸ (Jefferson P. VanderWolk, 2010).

¹⁸ Η **Ομάδα των Είκοσι** γνωστή ως η **G20** ή και **G-20**, είναι ένα διεθνές φόρουμ για τις κυβερνήσεις και τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών από τις 20 μεγάλες οικονομίες. Τα μέλη του περιλαμβάνουν 19 επιμέρους χώρες-Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιαπωνία, Ιταλία, Ινδία, Ινδονησία, Καναδάς, Κίνα, Μεξικό, Νότια Αφρική, Νότια Κορέα, τη Ρωσία, τη Σαουδική Αραβία, την Τουρκία, και την Ευρωπαϊκή

Στην έρευνά του ο Jefferson P. Valker το 2010 με θέμα: «Ένας νέος κόσμος ανταλλαγής φορολογικών πληροφοριών» διαπίστωσε ότι τα οικονομικά κέντρα χαμηλού φόρου δεν είχαν καμία άλλη επιλογή παρά να συνεργαστούν με τη G-20 και τα μέλη του ΟΟΣΑ ώστε να ανταλλάξουν πληροφορίες σχετικά με την επιβολή του φόρου σύμφωνα με τους όρους που έθεταν οι οργανισμοί αυτοί. Η εκστρατεία των δώδεκα ετών της Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων του ΟΟΣΑ ενάντια στους φορολογικούς παραδείσους¹⁹ πέτυχε σε αυτό σε μεγάλο βαθμό. Επίσης, τόνισε ότι αποτελεί μόνο ένα αρχικό στάδιο μιας διαδικασίας που τελικά θα οδηγήσει σε ευρύτερες και πιο αυτόματες ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών. Ενώ παράλληλα κάθε χώρα που θα τολμά να αντιταχθεί σε αυτούς θα κινδυνεύσει να είναι διεθνώς παραγκωνισμένη και να χάσει σημαντικό αριθμό νομίμων διεθνών επιχειρήσεων. Τέλος, τόνισε την πιθανότητα μεγάλων αναπτυσσόμενων χωρών όπως η Κίνα και η Ινδία να γίνουν σημαντικοί υπέρμαχοι των διευρυσμένων πρακτικών ανταλλαγής πληροφοριών στο μέλλον γεγονός που αναδεικνύει την σπουδαιότητα της συνεργασίας των φορολογικών αρχών μεταξύ των κρατών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο το 2009, οι ηγέτες της G-20 δήλωσαν ότι τα μέλη είναι έτοιμα να προχωρήσουν σε συμφωνημένες ενέργειες για τα μη συνεργαζόμενα κράτη, να εφαρμόσουν κυρώσεις για να προστατεύσουν τα δημόσια οικονομικά και χρηματοπιστωτικά ιδρύματά τους και έκαναν ξεκάθαρο ότι η εποχή του τραπεζικού απορρήτου έχει τελειώσει (James K. Jackson, 2010).

Συμπερασματικά, η αναγκαιότητα της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών είναι εμφανής από την αρχή της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στις αρχές του 2009. Επίσης υπήρχε η βεβαιότητα ότι αυτό θα αποτελέσει ένα σημαντικό βήμα σε παγκόσμιο επίπεδο για την επιβολή φόρου, την τόνωση των εγχώριων φορολογικών εσόδων των συνεργαζόμενων χωρών και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Η παγκόσμια οικονομική κρίση δημιουργεί την

Ένωση (ΕΕ). Η ΕΕ εκπροσωπείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

¹⁹ Με τον όρο **φορολογικός παράδεισος** ή **φορολογικό καταφύγιο** χαρακτηρίζονται γενικά οι χώρες - κράτη τα οποία διαθέτουν ειδική φορολογική πολιτική με χαμηλή ή και καθόλου φορολογία για όσους ξένους επενδυτές ιδρύουν εκεί εταιρείες, μεταφέρουν εκεί τα κεφάλαια ή τα περιουσιακά τους στοιχεία. Έτσι οι επενδυτές καταβάλουν πολύ μειωμένη ή και καθόλου φορολογία έναντι της προβλεπόμενης εκείνης στη χώρα της μόνιμης διαμονής τους.

ανάγκη για αύξηση των φορολογικών εσόδων. Από την άλλη πλευρά η παγκοσμιοποίηση και η πρόοδο της τεχνολογίας παρέχουν ευκολία στη διακίνηση κεφαλαίων διεθνώς και στη σύσταση νομικών προσώπων και οντοτήτων για φορολογικό σχεδιασμό και μεταβίβαση σε αυτά κεφαλαίων ή διενέργεια συναλλαγών. Οι παραπάνω παράγοντες αναδεικνύουν την ανάγκη συστηματικής συνεργασίας των φορολογικών αρχών των κρατών.

6.2 Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών μεταξύ των κρατών

Κρίνεται σημαντικό να παρουσιαστούν συνοπτικά το αντικείμενο των πληροφοριών, οι υπόχρεοι και οι μη υπόχρεοι της παροχής πληροφοριών που ανταλλάσσονται αυτόματα ώστε να γίνει απολύτως κατανοητή η φορολογική βάση που αφορά και κατά συνέπεια και το είδος της φοροδιαφυγής που επιδιώκεται να καταπολεμηθεί.

Η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών είναι η συστηματική κοινοποίηση προκαθορισμένων πληροφοριών σχετικά με φορολογικούς κατοίκους άλλων κρατών - μελών στο οικείο κράτος - μέλος φορολογικής κατοικίας, χωρίς προηγούμενο αίτημα και ανά προκαθορισμένα τακτά διαστήματα (Νόμος 4378/2016, άρθρο 2). Η ανταλλαγή πληροφοριών αφορά τόσο κατηγορίες εισοδήματος όσο και κεφαλαίου για φορολογικούς κατοίκους του κράτους μέλους που λαμβάνει τις πληροφορίες. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται σε εισόδημα από απασχόληση, σε αμοιβές διευθυντών, σε προϊόντα ασφάλειας ζωής που δεν καλύπτονται από άλλες νομικές πράξεις της

Ευρωπαϊκής Ένωσης για ανταλλαγή πληροφοριών και άλλα παρόμοια μέτρα, συντάξεις, ακίνητη περιουσία και εισόδημα που προέρχεται από αυτήν. Οι πληροφορίες αυτές θα κοινοποιούνται μία φορά για κάθε έτος εντός έξι μηνών από το τέλος του φορολογικού έτους (Νόμος 4378/2016, άρθρο 2). Επιπρόσθετα η αρμόδια αρχή του Υπουργείου Οικονομικών κάθε κράτους παρέχει στην επιτροπή ετήσια στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον όγκο των αυτόματων συναλλαγών και, στο μέτρο του δυνατού, πληροφορίες σχετικά με τις διοικητικές δαπάνες και οφέλη που συνδέονται με αυτές τις ανταλλαγές.

Επίσης, για τα φορολογικά έτη από το 2016 και μετά, η αρμόδια φορολογική αρχή του Υπουργείου Οικονομικών θα πρέπει να κοινοποιεί με αυτόματη ανταλλαγή στην αρμόδια αρχή οποιουδήποτε άλλου κράτους – μέλους πληροφορίες αναφορικά με κάθε Δηλωτέο Λογαριασμό²⁰ με βάση τους εφαρμοστέους κανόνες υποβολής στοιχείων και δέουσας επιμέλειας. Πιο συγκεκριμένα, οι πληροφορίες για τους τραπεζικούς λογαριασμούς αφορούν στοιχεία, υπόλοιπα ή την αξία του λογαριασμού, συμπεριλαμβανομένης, στην περίπτωση του ασφαλιστήριου συμβολαίου με αξία εξαγοράς ή του συμβολαίου προσόδων, της αξίας εξαγοράς κατά τη λήξη ή της τιμής εξαγοράς σε περίπτωση πρόωρης λύσης του συμβολαίου, στο τέλος του σχετικού ημερολογιακού έτους, ή το κλείσιμο του λογαριασμού, εάν ο λογαριασμός έκλεισε κατά τη διάρκεια αυτού του έτους. Επίσης αποστέλλονται οι τόκοι των λογαριασμών που πιστώθηκε ή καταβλήθηκε κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους καθώς και οι αποδόσεις λογαριασμών θεματοφυλακής. Οι αποδόσεις αφορούν τόσο το συνολικό ακαθάριστο ποσό των τόκων, το συνολικό ακαθάριστο ποσό των μερισμάτων και το συνολικό ακαθάριστο ποσό λοιπών εισοδημάτων που προέκυψαν σε σχέση με τα περιουσιακά στοιχεία που τηρούνται στον λογαριασμό όσο και των συνολικών ακαθάριστων εσόδων από την πώληση ή την εξαγορά χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που καταβλήθηκαν ή πιστώθηκαν στον λογαριασμό κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους για τα οποία το Δηλούν Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα ενήργησε ως θεματοφύλακας, μεσάζων, εντολοδόχος ή άλλως ως εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος του Δικαιούχου Λογαριασμού κατά τη διάρκεια του

²⁰ Ως «Δηλωτέος Λογαριασμός» νοείται χρηματοοικονομικός λογαριασμός που τηρείται από Δηλούν Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα με δικαιούχους ένα ή περισσότερα Δηλωτέα Πρόσωπα ή Παθητική ΜΧΟ με ένα ή περισσότερα Ελέγχοντα Πρόσωπα που είναι Δηλωτέα Πρόσωπα, εφόσον προσδιορίζεται ως τέτοιος σύμφωνα με τις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας

ημερολογιακού έτους. Τέλος ανταλλάσσονται πληροφορίες για αποδόσεις άλλων προϊόντων σε περιπτώσεις άλλου λογαριασμού που δεν περιγράφεται παραπάνω.

Οι υπόχρεοι παροχής πληροφοριών είναι κυρίως ιδρύματα και οργανισμοί του χρηματοοικονομικού τομέα. Οι κυριότεροι φορείς διαβίβασης πληροφοριών είναι οι εγχώριες τράπεζες και υποκαταστήματα αλλοδαπών τραπεζών, εταιρείες χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης, ορισμένοι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων και ορισμένες ασφαλιστικές εταιρείες ενώ αντίθετα δεν εντάσσονται στο πρόγραμμα ανταλλαγής πληροφοριών κρατικές ή δημόσιες επιχειρήσεις, διεθνείς οργανισμοί, κεντρικές τράπεζες, ιδιωτικές τράπεζες με τοπική πελατειακή βάση και συνταξιοδοτικά ταμεία. Κρίνεται σημαντικό να σημειωθεί ότι οι φορείς που διατηρούν λογαριασμούς χαμηλού κινδύνου φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής, κατά κανόνα, εξαιρούνται της υποχρέωσης κοινοποίησης πληροφοριών που περιγράφονται στο Πρότυπο του ΟΟΣΑ. Τέλος, οι δηλωτέοι λογαριασμοί για τους οποίους ανταλλάσσονται οι πληροφορίες αφορούν τόσο φυσικά πρόσωπα όσο και οντότητες ενώ υπάρχει υποχρέωση στους φορείς διαβίβασης για ταυτοποίηση του πραγματικού δικαιούχου.

Στον Πίνακα 1, παρουσιάζονται οι χώρες που ανέλαβαν την υποχρέωση για την ανταλλαγή πληροφοριών από 01/01/2017 για την παροχή στοιχείων του έτους 2016 και χώρες που θα ενταχθούν από 01/01/2018 για το έτος 2017.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΧΩΡΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΜΑΤΗ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
Από 01/01/2017
Αγκουίλα, Αργεντινή, Αυστρία, Μπαρμπάντος, Βέλγιο, Βερμούδα, Βουλγαρία, Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι, Νησιά Καϋμάν, Χιλή, Κολομβία, Κροατία, Κουρακάο, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Δομήνικος, Εσθονία, Νησιά Φερόε, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Γιβραλτάρ, Ελλάδα, Γροιλανδία, Γκέρνσευ, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ινδία, Ιρλανδία, Νήσος του Μαν, Ιταλία, Τζέρσευ, Κορέα, Λετονία, Λιχτενστάιν, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Μαυρίκιος, Μονσερά, Ολλανδία, Νιούε, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σαν Μαρίνο, Σεϋχέλλες, Σλοβακία, Σλοβενία, Νότιος Αφρική, Ισπανία, Σουηδία, Τρινιδάντ & Τομπάγκο, Τουρκς & Κάϊκος, Ουρουγουάη, Ηνωμένο Βασίλειο.

Από 01/01/2018

Αλβανία, Ανδόρρα, Αντίγκουα & Μπαρμπούντα, Αρούμπα, Αυστραλία, Μπαχάμες, Μπελίζ, Βραζιλία, Μπρουνεϊ, Νταρουσαλάμ, Καναδάς, Κόστα Ρίκα, Κίνα, Γρενάδα, Χόνγκ Κόνγκ, Ινδονησία, Ισραήλ, Ιαπωνία, Μακάο, Μαλαισία, Νησιά Μάρσαλ, Μονακό, Νέα Ζηλανδία, Κατάρ, Ρωσία, Σαϊντ Κιτς & Νέβις, Σαμόα, Σαϊντ Λουτσία, Σαϊντ Βίνσεντ, Σαουδική Αραβία, Σιγκαπούρη, Σαϊντ Μάρτεν, Ελβετία, Τουρκία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα

Πηγή : <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/MCAA-Signatories.pdf>

7. FATCA – Ο Αμερικάνικος νόμος περί ανταλλαγής πληροφοριών

Έχοντας εξετάσει τις παγκόσμιες οικονομικές συνθήκες και την εγχώρια κρίση που υπάρχει στην Ελλάδα και έχοντας μελετήσει τα βασικά σημεία που έχουν θεσμοθετηθεί αναφορικά με την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στη χώρα μας, κρίνεται σημαντικό να παρουσιαστεί ο αμερικάνικος νόμος FATCA με σκοπό να μελετηθούν τα βασικά σημεία εφαρμογής του και οι αντιδράσεις που προκάλεσε.

Ο νόμος περί φορολογικής συμμόρφωσης για τους εξωχώριους λογαριασμούς της Αμερικής, γνωστός ως FATCA, Foreign Account Tax Compliance Act²¹ είναι ένας ομοσπονδιακός νόμος του 2010 των Ηνωμένων Πολιτειών που υποχρεώνει τους αμερικανούς πολίτες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ζουν εκτός των ΗΠΑ, να υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τους μη αμερικάνικους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς. Τα ξένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (μη αμερικάνικα) υποχρεούνται να αναζητήσουν στα αρχεία τους ενδείξεις που να υποδεικνύουν την ιδιότητα του αμερικανού πολίτη και να αναφέρουν περιουσιακά τους στοιχεία στο Υπουργείο των ΗΠΑ (Agreement between the government of the United States of America and the government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to improve tax compliance and to implement Fatca). Αξίζει να σημειωθεί ότι πάνω από 120 χώρες έχουν υπογράψει συμφωνία αναφορικά με τη FATCA. Η Ελλάδα υπέγραψε τη διμερή συμφωνία με τις Ηνωμένες Πολιτείες στις 19 Ιανουαρίου 2017 για την εφαρμογή του Νόμου (Δελτίου Τύπου Ελληνικής Δημοκρατίας Υπουργείου Οικονομικών, 2017). Η μη συμμόρφωση των Αμερικανών υπηκόων στο να μη δηλώνουν τις καταθέσεις τους σε ξένες τράπεζες επισύρει πρόστιμα 40% επί της αξίας, ενώ η μη συμμόρφωση των ξένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων συνεπάγεται την παρακράτηση φόρου 30% σε πληρωμές από τις Η.Π.Α προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Η FATCA έχει χαρακτηριστεί ως επιθετική στρατηγική επιβολής φόρου, η οποία προσπαθεί να καταπολεμήσει τις έως τότε επιτυχημένες στρατηγικές φοροδιαφυγής μέσω τραπεζικών λογαριασμών εκτός Η.Π.Α. λόγω των ισχυρών κανόνων τραπεζικού απορρήτου. Οι πληροφορίες που δίνονται στις φορολογικές

²¹ Η FATCA ήταν μέρος του νόμου για την αποκατάσταση της απασχόλησης (HIRE) του 2010, με σκοπό την εξασφάλιση των εσόδων.

αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αφορούν στο όνομα, τη διεύθυνση και άλλες πληροφορίες ταυτοποίησης για κάθε λογαριασμό που κατέχει αμερικανός πολίτης, ο αριθμός του λογαριασμού, το υπόλοιπό του καθώς και τυχόν μερίσματα, τόκους και άλλα έσοδα που έχουν κατατεθεί στο λογαριασμό του.

Παρά το γεγονός ότι ο νόμος FATCA έχει επικριθεί ως επιθετικό, τολμηρό, δρακόντειο μέτρο που η υλοποίησή του απαιτεί κόστος δισεκατομμυρίων δολαρίων και έχει προβλεφθεί ότι δε θα επιβιώσει το καθεστώς αυτό, αντίστοιχη νομοθεσία έχει υιοθετήσει και το Ηνωμένο Βασίλειο που την ονόμασε “Son of Fatca” με τη διαφορά ότι δεν υπάρχει ποινή παρακράτησης φόρου ενώ στο ίδιο πνεύμα έχει κυμανθεί και η Γαλλία με τη “mini- Fatca” όπου στοχεύει στα υπερπόντια καταπιστεύματα και επιβάλλει ποινή έως 10.000,00 € ή ποσοστού 5% του συνόλου σε περίπτωση αποτυχίας λεπτομερών πληροφοριών για τα περιουσιακά στοιχεία των Γάλλων κατοίκων. Επίσης, ο νόμος αυτός έχει επικριθεί γιατί έρχεται σε αντίθεση με τοπικούς νόμους τραπεζικής και ιδιωτικής ζωής, ζητώντας από άλλες δικαιοδοσίες πληροφορίες χωρίς να παρέχει καμία ανταλλαγή πληροφοριών. (Joshua D. Blank and Ruth Mason, 2014).

Αναφορικά με το πώς αντιλαμβάνονται οι Αμερικανοί στο εξωτερικό το νέο φορολογικό σύστημα μια πρόσφατη μελέτη συνεργασίας του Πανεπιστημίου της Νεβάδας και του Διεθνούς Ιδρύματος των Αμερικανών στο Εξωτερικό, φέρνει στη δημοσιότητα τα ακόλουθα δεδομένα. Ενώ οι περισσότεροι Αμερικανοί έχουν επίγνωση του γεγονότος ότι η φοροδιαφυγή είναι ένα πρόβλημα που πρέπει να καταπολεμηθεί, θεωρούν γενικά την επίδραση της FATCA ως επιβάρυνση, επιζήμια για προσωπικούς και επαγγελματικούς λόγους. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα θεωρούν ότι οι φορολογικοί νόμοι των ΗΠΑ είναι περίπλοκοι και η συμμόρφωση με αυτούς τους θέτει σε μειονεκτική θέση αναφορικά με τους απλούς πολίτες της χώρας διαμονής τους, περιορίζοντας την ικανότητά τους να διατηρήσουν χρηματοοικονομικές και τραπεζικές σχέσεις γεγονός που δεν αναγνωρίζεται από την Αμερικανική κυβέρνηση (Americans Abroad Global Foundation and University of Nevada, 2015).

Είναι σημαντική η δημοσίευση του Υπουργείου Εξωτερικών το 2016 αναφορικά με τους ανθρώπους που παραιτήθηκαν από την Αμερικανική τους ιθαγένεια, καθώς το 2015 ένα ακόμα ρεκόρ σημειώθηκε με 4.279 αμερικανούς να παραιτούνται από την ιθαγένειά τους. Ήταν το τρίτο συνεχόμενο έτος που συνέβαινε αυτό καταγράφοντας το μεγαλύτερο ποσοστό παραίτησης, αποδεικνύοντας ότι είναι

μια αυξανόμενη τάση που οφείλονταν σε μια απλή αιτία, τον φόρο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η FATCA έχει οδηγήσει σχεδόν 15.000 Αμερικανούς να παραιτηθούν από την ιθαγένεια από τότε που ο Πρόεδρος Ομπάμα υπέγραψε το νόμο το 2010. Αυτοί, οι πρώην αμερικανοί, συχνά επικρίνονται επειδή έκαναν ένα τέτοιο αμφιλεγόμενο βήμα, το οποίο θεωρείται ότι είναι «μη πατριωτικό». Βέβαια το Υπουργείο Εξωτερικών εκτιμά ότι υπάρχουν μέχρι και 6 εκατομμύρια Αμερικανοί που ζουν στο εξωτερικό. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η η Wall Street Journal αναφέρει ότι η αμερικανική κυβέρνηση έχει εισπράξει μόνο 13,5 δισεκατομμύρια δολάρια σε έσοδα από κρυμμένους ξένους λογαριασμούς, ενώ το κόστος της είναι πολύ μεγαλύτερο (Simon Black, 2016).

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η FATCA ως νόμος έχει επηρεάσει την Αμερικανική οικονομία. Το γεγονός ότι έχουν νομοθετηθεί και από άλλα κράτη παρόμοιοι νόμοι καταδεικνύει την επιθυμία των κυβερνητικών αρχών για ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τους, ώστε να μπορούν να προσδιορίσουν αποκρυβείσα φορολογητέα ύλη και να διασφαλίσουν τα φορολογικά τους έσοδα λαμβάνοντας υπ' όψιν την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας. Παρόλα αυτά η εφαρμογή της έχει προκαλέσει αντιδράσεις και δεν έχει επιτευχθεί το όφελος να υπερβαίνει το κόστος, όχι μόνο σε επίπεδο οικονομικών μονάδων αλλά και σε κοινωνικό. Αυτό δεν καθιστά ένα μέτρο που βρίσκεται στην αρχή της εφαρμογής του ως μη κατάλληλο ή ως μη αποτελεσματικό, αλλά καταδεικνύει την ανάγκη λήψης μέτρων μείωσης κόστους εφαρμογής, ενημέρωσης των πολιτών και κινήτρων ώστε οι φορολογούμενοι να μην ψάχνουν τρόπους νόμιμης αποφυγής του.

8. Απόψεις Κοινωνικών Ομάδων

8.1 Απόψεις βουλευτικής κοινότητας

Είναι σημαντική η μελέτη της άποψης των βουλευτών, καθώς είναι αυτοί που θεσμοθετούν το μέτρο για συγκεκριμένους λόγους στα πλαίσια της γενικής οικονομικής πολιτικής που ακολουθείται στο υπάρχον φορολογικό πλαίσιο. Σκοπός της εναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας στην κοινοτική οδηγία 2014/107/ΕΕ ήταν ξεκάθαρο ότι είναι η επίλυση ως μείζονος προτεραιότητας του προβλήματος της διασυννοριακής απάτης και φοροδιαφυγής που είχε ενταθεί σημαντικά τόσο σε ενωσιακό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς αδήλωτα ή μη φορολογηθέντα εισοδήματα μειώνουν σημαντικά τα εθνικά φορολογικά εισοδήματα. Η ανάγκη για αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη είσπραξη φόρων είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός και η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών κρίνεται το πλέον σημαντικό εργαλείο (Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο Νόμου «Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας στις διατάξεις α) των οδηγιών 2014/107/ΕΕ και (ΕΕ)2015/2060, β) των οδηγιών 2014/86/ΕΕ και 2015/121/ΕΕ, γ) της οδηγίας 2013/61/ΕΕ και άλλες διατάξεις», 2016).

Σύμφωνα με την έκθεση της επιστημονικής ομάδας της βουλής στις 30 Μαρτίου του 2016, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) ανέλαβε τη δημιουργία ενός ενιαίου παγκόσμιου προτύπου για την αυτόματη ανταλλαγή χρηματοοικονομικών πληροφοριών σε φορολογικά θέματα, την Πρότυπη Συμφωνία Αρμόδιων Αρχών και το Κοινό Πρότυπο Αναφοράς, τα οποία εγκρίθηκαν από τους Υπουργούς Οικονομικών και τους Διοικητές Κεντρικών Τραπεζών της ομάδας κρατών G20. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέλαβε την πρωτοβουλία να διασφαλίσει μια συνεκτική, συνεπής και ολοκληρωμένη προσέγγιση για όλη την ένωση όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών στην εσωτερική αγορά, που στοχεύει στη μείωση του κόστους τόσο για τις φορολογικές διοικήσεις όσο και για τους οικονομικούς φορείς (Έκθεση επί του νομοσχεδίου από την Επιστημονική Ομάδα της Βουλής, 2016).

Οι βουλευτές κατά τη συνεδρίαση για την ψήφιση το νόμου στις 31 Μαρτίου του 2017 κατά το μεγαλύτερο ποσοστό αναγνώρισαν τη χρησιμότητα του μέτρου για τις δεδομένες οικονομικές συνθήκες της χώρας με σκοπό την καταπολέμηση της

φοροδιαφυγής. Η εισηγήτρια κυρία Παπανάτσιου τόνισε την επείγουσα ανάγκη για την αποτελεσματικότητα στην είσπραξη των φόρων, τόσο για λόγους διαφάνειας και φορολογικής δικαιοσύνης τόσο και για αύξηση των φορολογικών εσόδων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η υιοθέτηση αυτού του μέτρου στοχεύει τόσο σε βραχυπρόθεσμο όσο και σε μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα. Σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, υπάρχει διττό σημαντικό κέρδος για τις φορολογικές αρχές και τα φορολογικά έσοδα, καθώς η πληροφορία οδηγείται απευθείας στον έλεγχο και όχι το αντίθετο, με αποτέλεσμα να διαπιστώνεται φορολογητέα ύλη, που ήταν γνωστή πριν, ενώ ταυτόχρονα εξοικονομείται χρόνος και πόροι αυξάνοντας παράλληλα τα έσοδα των αρχών. Ως μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα, θεωρείται η αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης όπως αναφέρεται σε μελέτη του 2017 για το IRS, όπου στηρίζεται στο ότι η ύπαρξη συστήματος αυτόματης διαβίβασης στοιχείων στις φορολογικές αρχές ανεβάζει το εν λόγω ποσοστό πάνω από 50% (Παπανάτσιου, 2016).

Όμως παρά την ψήφιση του μέτρου αυτού τέθηκαν και άλλοι παράγοντες από την βουλευτική κοινότητα υπό συζήτηση που είναι προαπαιτούμενοι και χρήζουν εξέτασης για την επιτυχή εφαρμογή του μέτρου. Στη διαβούλευση τονίστηκε η σημασία όχι μόνο της ψήφισης αυτής της πολιτικής αλλά και ο ορθός τρόπος εφαρμογής της. Ο βουλευτής κύριος Θεοχάρης, έδωσε έμφαση στην αξιοποίηση της πληροφορίας καθώς το πλαίσιο και η πρόσβαση σε αυτήν δεν είναι από μόνα τους αρκετά για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Συνεπώς, δόθηκε έμφαση στο να οριστούν συγκεκριμένες ελεγκτικές ενέργειες που να διασφαλίζουν την αξιοποίηση της πληροφορίας. Επιπρόσθετα, τέθηκε το ζήτημα ενός καλά οργανωμένου φορολογικού μηχανισμού με ένα συνεχώς εκπαιδευόμενο προσωπικό (Βουλευτής κ. Δημαράς, 2017). Ένας παράγοντας που είναι κρίσιμος για την ουσιαστική εφαρμογή του μέτρου, καθώς ο φορολογικός μηχανισμός θα κληθεί να αξιοποιήσει τις πληροφορίες για την αποκάλυψη της αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης. Οπότε, τόσο η ορθολογική διάθεση των πόρων του φορολογικού μηχανισμού όσο και η άρτια κατάρτιση των εφοριακών θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο.

Ο βουλευτής κύριος Κατσανιώτης, τόνισε ότι η σημαντικότητα του εργαλείου της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών έχει αποδειχθεί σε διεθνές επίπεδο και οφείλαμε ως χώρα να εναρμονιστούμε. Όμως, όλα τα μέτρα ελλοχεύουν ορισμένους κινδύνους για την ελεύθερη αγορά, διότι ναι μεν σε φορολογικό επίπεδο μπορεί να επωφεληθεί η Ελλάδα ως χώρα αλλά μπορεί να αποτελέσει μοχλό πίεσης και εκβιασμών σε συγκεκριμένους κύκλους συμφερόντων. Πιο συγκεκριμένα, ο κύριος

Κατσιαντώτης τονίσε στην Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων ότι αν δε γίνει σωστή χρήση των εργαλείων από τους υπεύθυνους τότε ένας νέος κύκλος διαφθοράς και διαπλοκής ενδέχεται να ανθίσει (Συνεδρίαση Ρ Ολομέλειας, 31 Μαρτίου 2016). Συνεπώς, έχουν ευθύνη και οι πολιτικοί και η φορολογική διοίκηση για να διατηρηθεί η διαφάνεια και να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος στόχος.

Επιπρόσθετα, εκπρόσωπος της βουλευτικής κοινότητας έθεσε το θέμα της κουλτούρας και της πρόληψης. Η κουλτούρα που υιοθετούμε είναι σημαντική στη διαχείριση αυτών των καταστάσεων. Καθώς δεν είναι η φοροδιαφυγή το μόνο κίνητρο διεθνούς επιχειρηματικότητας, δε συνεπάγεται ότι οι Έλληνες που έχουν επιχειρηματική δραστηριότητα στο εξωτερικό είναι φοροφυγάδες, αναγνωρίζει την ευθύνη στους νομοθέτες να ενθαρρύνουν την επιχειρηματική εξωστρέφεια και να μην την αντιμετωπίζουν ως φοροδιαφυγή ώστε να μην οδηγηθούμε στο φαινόμενο του να χάσουμε φορολογικούς κατοίκους από την Ελλάδα. Παράλληλα, θα πρέπει να δοθούν κίνητρα για την ίδρυση νέων εταιριών στην Ελλάδα ώστε να μη χρειάζεται να αναζητήσει ευνοϊκότερα νομικά, λογιστικά και φορολογικά περιβάλλοντα στο εξωτερικό, γεγονός που είναι δύσκολο με την υπάρχουσα κατάσταση στη χώρα μας (Κατσιαντώτης, 2016).

Τέλος, σημαντικός παράγοντας επιτυχίας της εφαρμογής είναι η προστασία των προσωπικών δεδομένων και οι βουλευτές έχουν την πεποίθηση ότι η Ελλάδα διαθέτει τις προϋποθέσεις αλλά και τα μέσα για τη διασφάλισή τους. Ο βουλευτής κύριος Βεσυρόπουλος μίλησε στην ολομέλεια του κοινοβουλίου για το σύστημα CCL με το οποίο γίνεται η ανταλλαγή πληροφοριών και φυσικά η ανταλλαγή στοιχείων αφορά μόνο περιπτώσεις στις οποίες υπάρχουν στοιχεία ή ενδείξεις φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής (Συνεδρίαση Ρ Ολομέλειας, 31 Μαρτίου 2016). Ο αναπληρωτής υπουργός, κύριος Αλεξιάδης, τόνισε στην Ολομέλεια της Βουλής ότι η διαδικασία κινείται κάτω από το πρίσμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και ότι υπάρχει πλήρης συνεργασία του υπουργείου Οικονομικών με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, καθώς επίσης και ότι η χώρα μας έχει αξιολογηθεί επαρκώς από τον ΟΟΣΑ για την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών (Iefimerida, 2016).

Από τα παραπάνω καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η βουλευτική κοινότητα κρίνει ότι η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών ανοίγει δρόμους για τη συλλογή φόρων, αρκεί οι αρχές να επωφεληθούν από τον όγκο των πληροφοριών και να τις αξιοποιήσουν κατάλληλα. Στα πλαίσια της αναγκαιότητας διεύρυνσης της

φορολογικής βάσης, συνομολογούν όλοι ότι θα πρέπει να γίνει ένας μακροπρόθεσμος σχεδιασμός με την πλήρη αξιοποίηση όλων των εργαλείων που είναι ή θα είναι διαθέσιμα στα χέρια τους. Καθώς αποτελεί κοινωνική ανάγκη, η διεύρυνση της φορολογικής βάσης διαμέσου του εντοπισμού διαφεύγουσας φορολογικής ύλης στις παρούσες οικονομικές ανάγκες, τονίζεται από τους νομοθετούντες η ανάγκη σωστής εφαρμογής των ψηφισθέντων που απαιτεί τη βέλτιστη οργάνωση από τις φορολογικές αρχές.

8.2 Απόψεις φοροτεχνικών και νομικών συμβούλων

Κρίνεται πολύ σημαντικό να εξετάσουμε την άποψη των φοροτεχνικών και των νομικών συμβούλων καθώς είναι οι επαγγελματίες που απευθύνονται οι πολίτες φορολογούμενοι αλλά και οι εκπρόσωποι των νομικών προσώπων και οντοτήτων πριν λάβουν μία απόφαση αναφορικά με τις φορολογικές τους υποθέσεις. Είναι οι άνθρωποι που συμβάλουν με το δικό τους καθοριστικό τρόπο στη διαμόρφωση της φορολογικής κουλτούρας αφού είναι οι εξειδικευμένοι επαγγελματίες που οφείλουν να γνωρίζουν το νομικό πλαίσιο της φορολογίας και να κατευθύνουν τους πελάτες τους στη λήψη μιας απόφασης.

Είναι αξιοθαύμαστο το γεγονός ότι πριν την πρώτη εφαρμογή του μέτρου, από το 2016, οι νομικοί και οι φοροτεχνικοί σύμβουλοι ενημερώνουν τους φορολογούμενους για το μέτρο αυτό από τις επίσημες σελίδες στο διαδίκτυο των γραφείων τους. Η παρουσίαση είναι απλή και κατανοητή δίνοντας ένα ευρύ πλαίσιο για το πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι πληροφορίες, όπως το γεγονός ότι οι ελεγκτές μπορεί να επεκτείνουν τον έλεγχο σε συγγενικά πρόσωπα, στο όνομα των οποίων έχουν ανοίξει τραπεζικοί λογαριασμοί, να επικεντρωθούν σε μεγάλες μετακινήσεις κεφαλαίων από λογαριασμό σε λογαριασμό, μετακινήσεις κεφαλαίων από εταιρία σε φυσικό πρόσωπο και το αντίστροφο, σε αγορές ακινήτων και παράλληλα τονίζεται ότι δεν υφίσταται κατώτερο όριο καταθέσεων ή εισοδήματος ως προϋπόθεση για την ανταλλαγή ώστε να προληφθεί η επιστράτευση μεθοδεύσεων από τα ελεγχόμενα πρόσωπα (Ράτσα, 2016).

Επιπροσθέτως, γίνεται λόγος για το τέλος του τραπεζικού απορρήτου με αυτό το μέτρο. Παρουσιάζεται ως ένα ολοκληρωμένο σύστημα αναφοράς που περιορίζει τις δυνατότητες καταστρατήγησης του Κοινού Προτύπου Αναφοράς (Common Reporting Standard) και των σχολίων που το συνοδεύουν, καθώς αντιμετωπίζει τις καταστάσεις όπου ο φορολογούμενος προσπαθεί να αποκρύψει κεφάλαιο το οποίο αντιπροσωπεύει εισοδήματα ή περιουσιακά στοιχεία επί των οποίων υπάρχει φοροδιαφυγή. Περιορίζει τις δυνατότητες για τους φορολογούμενους να παρακάμψουν την υποβολή στοιχείων με τη χρήση παρένθετων νομικών προσώπων ή ρυθμίσεων καθώς απαιτείται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να παραβλέψουν «εταιρείες-κελύφη», καταπιστεύματα ή παρόμοιες ρυθμίσεις, που καλύπτουν καταστάσεις στις οποίες ο φορολογούμενος προσπαθεί να αποκρύψει κεφάλαιο αλλά

είναι πρόθυμος να καταβάλει το φόρο εισοδήματος. Επιπλέον, υπάρχει ενημέρωση ότι υπόχρεες για την υποβολή στοιχείων δεν είναι μόνο οι τράπεζες αλλά και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως μεσίτες, ορισμένα οχήματα συλλογικών επενδύσεων και ορισμένες ασφαλιστικές εταιρείες (Lowspot.gr, 2016). Παράλληλα δίνεται έμφαση από τους επαγγελματίες στο γεγονός ότι οι πληροφορίες, που λαμβάνει η αρμόδια αρχή του Υπουργείου Οικονομικών μέσω του συστήματος αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών, καλύπτονται από το υπηρεσιακό απόρρητο και προστατεύονται από το φορολογικό απόρρητο δυνάμει της Ελληνικής φορολογικής νομοθεσίας, γεγονός που ενισχύει την εμπιστοσύνη των πολιτών στη φορολογική διοίκηση ως προς την προστασία των προσωπικών δεδομένων, καθώς όπως είναι αντιληπτό οι πληροφορίες αυτές έχουν ιδιαίτερη σημασία για το συνολικό προφίλ του φορολογούμενου (Μπρούμας, 2016).

Εκτός των παραπάνω, υπάρχει αναγνώριση της δυναμικής του μέτρου για την πάταξη της φοροδιαφυγής αφού γίνεται σαφές ότι υπερβαίνει τα προβλεπόμενα στις συμβάσεις Διοικητικής Συνδρομής και Αποφυγής Διπλής Φορολογίας, βάσει των οποίων η φορολογική αρχή του κάθε κράτους κοινοποιούσε στοιχεία κατόπιν αιτήματος που προέκυπτε από αδυναμία διασταύρωσης στοιχείων. Και αναγνωρίζουν αδιαμφισβήτητα ότι οι φορολογικές αρχές θα είναι σε θέση να επαναπροσδιορίσουν την πραγματική φορολογική βάση, γεγονός που ενδέχεται να οδηγήσει στην αναδιαμόρφωση του φορολογικού συστήματος και της ευρύτερης φορολογικής βάσης (Tax Experts, 2016).

Σημαντικό επίσης είναι ότι η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών παρουσιάζεται από το 2015 σε επιστήμονες σε πολλά συνέδρια ως μέτρο για τη φορολογική συμμόρφωση. Στο 11^ο Ετήσιο φορολογικό συνέδριο στην Αθήνα «Athens Tax Forum» ο κύριος Σκουζός Θεόδωρος και στο 7ο Ετήσιο Φορολογικό Συνέδριο στη Θεσσαλονίκη «Thessaloniki Tax Forum» η κυρία Παπακυριακή Λίλυ τόνισαν την τάση συμπόρευσης της Ελλάδας στη διεθνή προσπάθεια για την πάταξη της φοροδιαφυγής και προέτρεψαν τους φορολογούμενους είτε φυσικά πρόσωπα είτε επιχειρήσεις να συμμορφώνονται με τις επιταγές της φορολογικής νομοθεσίας και της φορολογικής διοίκησης και να επωφελούνται στο βαθμό που είναι διαθέσιμα κίνητρα εθελοντικής συμμόρφωσης. (Σκουζός, 2015, Παπακυριακή, 2015).

Οι φοροτεχνικοί από τη δικιά τους πλευρά από τις αρχές του 2017 ενημερώνουν τους φορολογούμενους για το νέο μέτρο αλλά και τους προτρέπουν να το λάβουν σοβαρά υπ' όψιν τους και να μεριμνήσουν προληπτικά. Να ελεγχθεί,

αρχικά, από τους φορολογούμενους αν τα χρήματα που έχουν στον εξωτερικό δικαιολογούνται από τις υποβληθείσες φορολογικές δηλώσεις ή από άλλα ποσά τα οποία είναι αφορολόγητα. Σε δεύτερη φάση αν δεν αιτιολογούνται, να υπαχθούν στις διατάξεις του Νόμου 4446/2016 περί αδήλωτων κεφαλαίων ώστε να επωφεληθούν από σημαντικές μειώσεις φόρων και προσαυξήσεων. Σε κάθε περίπτωση να ενεργήσουν έγκαιρα πριν την οποιαδήποτε πρόσκληση ελέγχου από την φορολογική αρχή, σύμφωνα με τη δυνατότητα που δίνει ο νόμος 4174/2013, ο Κώδικας Φορολογικών Διαδικασιών, για τυχόν διορθώσεις που μπορεί να κάνει κάποιος στις φορολογικές του δηλώσεις (Παντελής, 2017). Η δήλωση του του κυρίου Παντελή Παναγιώτη, φοροτεχνικού Α΄ Τάξης, σε άρθρο του στο Capital.gr: «Θεωρώ ότι είναι θέματα τα οποία θα πρέπει να μην τα αφήσει κανένας στην τύχη τους, αλλά να τα συζητήσει με τον φοροτεχνικό του, ώστε να έχει τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα» αναδεικνύει τη σημαντικότητα που θα έχουν οι πληροφορίες αυτές στα χέρια του φοροεισπρακτικού μηχανισμού.

Επίσης, στα τέλη του 2016 ορκωτός ελεγκτής λογιστής – φοροτεχνικός δήλωσε στον τύπο ότι κρίνοντας από τις περιπτώσεις που αντιμετώπιζαν στην καθημερινότητά τους, οι έλεγχοι είχαν εντατικοποιηθεί από το Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (ΚΕΦΟΜΕΠ) και υπήρχαν ενδείξεις ότι θα γίνονταν και αποτελεσματικότεροι. Οι ενδείξεις αυτές αναφέρονταν σε μια σειρά από μέτρα της φορολογικής διοίκησης με έτος εφαρμογής το 2017. Σε αυτά τα μέτρα περιλαμβάνονταν και η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών ενώ παράλληλα γινόταν γνωστό ότι σε περίπτωση εύρεσης ποσών αδικαιολόγητου πλουτισμού από έναν έλεγχο το ποσό του προσδιορισμού του φόρου και των προσαυξήσεων μπορεί να φτάσει στο 90% του ποσού της φοροδιαφυγής (Σαμοθράκης, 2016). Η προτροπή για προετοιμασία των φορολογουμένων που πιθανολογούν ότι θα κληθούν για έλεγχο ετοιμάζοντας έγγραφα ως αποδεικτικά και η «κατάρτιση διαθέσιμου κεφαλαίου» από ένα λογιστή γίνεται και από τον κύριο Σαμοθράκη. Κρίνεται σημαντικό να τονιστεί ότι για πρώτη φορά δίνονται επίσημα οδηγίες προετοιμασίας των φορολογούμενων κυρίως των φυσικών προσώπων για ενδεχόμενο έλεγχο, πριν εφαρμοστεί ένα μέτρο και πριν κληθούν για έλεγχο.

8.3 Απόψεις ελεγκτών της Φορολογικής Διοίκησης

Αναμφισβήτητα η εκτίμηση όσων διενεργούν τον έλεγχο για την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών είναι σημαντική για να αξιολογηθεί στο αν θα πραγματώσει τον το στόχο της Φορολογικής Διοίκησης για καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Η έρευνα στηρίχθηκε στην εμπειρία των ελεγκτών στο τακτικό έλεγχο ώστε να εκτιμηθεί η συμβολή του στην αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών διαδικασιών και στη γενική φορολογική κουλτούρα των φορολογουμένων. Στην έρευνα συμμετείχαν 17 ελεγκτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων σε ελεγκτικά κέντρα και σε δημόσιες οικονομικές υπηρεσίες. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 67% είναι διορισμένο πριν το 2010, και το υπόλοιπο 33% έχει διοριστεί την τελευταία επταετία.

Οι διορισμένοι πριν το 2010 έχουν πολλά έτη εμπειρίας ως εφοριακοί με αποτέλεσμα να έχουν μια συνολική άποψη για το φορολογικό σύστημα, για τα μέτρα που έχουν ληφθεί ανά καιρούς για την πάταξη της φοροδιαφυγής, για τις ελεγκτικές διαδικασίες αλλά και τη φορολογική κουλτούρα των Ελλήνων φορολογούμενων. Επίσης, οι διορισμένοι μετά το 2010, έχουν εμπειρία ως προς την εφαρμογή των μέτρων που έχουν ληφθεί τα χρόνια της κρίσης με σκοπό τη δημοσιονομική εξυγίανση και έχουν αυξημένα τυπικά προσόντα με προϋπηρεσία σε σχετικό αντικείμενο καθώς ήταν προαπαιτούμενα για το διαγωνισμό των προσλήψεων την τελευταία πενταετία. Το 89% των συμμετεχόντων διενεργεί έλεγχο τόσο σε νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες όσο και φυσικά πρόσωπα που ασκούν ή δεν ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, ενώ το 11% διενεργεί έλεγχο μόνο σε φυσικά πρόσωπα.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το 94% των συμμετεχόντων ήταν ενήμερο, για την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών παρά το γεγονός ότι δεν έχει χρησιμοποιηθεί ακόμα στις ελεγκτικές διαδικασίες, γεγονός που καταδεικνύει δύο πράγματα. Αρχικά, ότι τα στελέχη της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ενημερώνονται για τα μέτρα πριν κληθούν να τα χρησιμοποιήσουν, είτε μέσω της υπηρεσίας τους είτε από προσωπική τους θέληση για έγκαιρη ενημέρωση και παρακολούθηση των εξελίξεων, και δεύτερον υποδηλώνεται η σημαντικότητα του μέτρου.

Η ουσιαστική πάταξη της φοροδιαφυγής σχετίζεται άμεσα με την πιθανότητα ο ελεγκτής να επιφέρει κυρώσεις κατά την ελεγκτική διαδικασία και σε αυτό σημαντικό ρόλο παίζει και ο ανθρώπινος παράγοντας. Η ικανότητα του ελεγκτή αλλά

και τα εργαλεία που έχει στα χέρια του είναι παράγοντες που επιδρούν στην αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των ελέγχων. Για αυτό το λόγο κρίθηκε αναγκαίο να μελετηθεί η εκπαίδευση των ελεγκτών από τη φορολογική διοίκηση. Η εκπαίδευση τους εξαρτάται από την υπηρεσία στην οποία υπηρετούν και τη θέση τους αλλά και από τα έτη υπηρεσίας τους.

Η έρευνα έδειξε ότι οι ελεγκτές εκπαιδεύονται σε αντικείμενα καίρια αναφορικά με τις ανάγκες του ελέγχου. Πιο συγκεκριμένα, η θεματολογία των σεμιναρίων που έχουν παρακολουθήσει αφορά μεθόδους και τεχνικές φορολογικού ελέγχου, έμμεσες τεχνικές ελέγχου, φορολογία εισοδήματος, εμβάσματα εξωτερικού, ανάλωση κεφαλαίου, ακίνητη περιουσία (Ε9, ΦΑΠ, ΕΝΦΙΑ), σεμινάριο ελεγκτών βεβαίωσης, σεμινάριο νέων ελεγκτών, Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και Ενδοομιλικές Συναλλαγές. Στέλεχος που συμμετέχει στην έρευνα είχε ειδική εκπαίδευση και έγινε κάτοχος του επαγγελματικού τίτλου «ADIT», Advance Diploma in International Taxation. Παράλληλα, οι περισσότεροι έχουν εκπαιδευτεί στη διαχείριση των εφαρμογών που χρησιμοποιεί η φορολογική διοίκηση για να ενισχύσει την ελεγκτική δραστηριότητα, και πιο συγκεκριμένα στη διαχείριση εφαρμογών «ΟΠΣΕΥ-ELENXIS: Υποσύστημα διαχείρισης προσωρινών φορολογικών ελέγχων και υποσύστημα διενέργειας προσωρινών φορολογικών ελέγχων», «Αυτοματοποιημένος έλεγχος προσαύξησης περιουσίας», «Επεξεργασία τραπεζικών συναλλαγών των φορολογουμένων» και του «SESAM²²». Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι έχουν γίνει και σεμινάρια που αυξάνουν τις ικανότητες των εργαζομένων όπως εκπαίδευση προϊσταμένων τμημάτων, διοίκηση μέσω στόχων και καταπολέμηση των φαινομένων διαφθοράς – ελεγκτικοί μηχανισμοί.

Ανεξαρτήτως της θεματολογίας των επιμορφωτικών σεμιναρίων, σημαντικός παράγοντας αξιολόγησης είναι και η ποιότητά τους. Από την έρευνα προκύπτει ότι οι ελεγκτές είναι αρκετά έως πολύ ικανοποιημένοι από την ποιότητα των εκπαιδευτών της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ως προς το βάθος του περιεχόμενου των θεμάτων που αναπτύσσονται, τη σαφήνεια και την προετοιμασία των εκπαιδευτών. Όμως, η πλειονότητα των συμμετεχόντων κρίνει ότι υπάρχει ανάγκη περισσότερης εκπαίδευσης σε σχέση με τις ανάγκες των θέσεών τους όσον αφορά την επικείμενη νομοθεσία και τις ελεγκτικές διαδικασίες. Συμπερασματικά, η φορολογική διοίκηση

²² Το **SESAM** είναι ο ηλεκτρονικό εργαλείο υποβολής εκθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για Έρευνα.

διαθέτει τους ουσιαστικούς πόρους (καταρτισμένοι εκπαιδευτές) για να εκπαιδεύσει επαρκώς τους ελεγκτές και υπάρχει ανάγκη να στραφεί προς αυτή την κατεύθυνση.

Είναι αναμενόμενο ότι η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών θα δημιουργήσει ένα μεγάλο όγκο νέων δεδομένων, ο οποίος με τη σειρά του θα οδηγήσει σε ένα μεγαλύτερο πλήθος ελεγκτικών υποθέσεων. Όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα θεωρούν ότι υπάρχει ανάγκη άμεσης στελέχωσης των τμημάτων ελέγχων της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων.

Παράλληλα, τα εργαλεία που έχει στη διάθεσή του ο ελεγκτής συμβάλουν καθοριστικά στην αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών διαδικασιών, καθώς ενισχύει την πιθανότητα αποκάλυψης αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης. Σύμφωνα με την έως τώρα εμπειρία τους, το 76% των συμμετεχόντων αξιολογεί ως πολύ σημαντική την ύπαρξη πληροφοριών από τρίτες αξιόπιστες πηγές, όπως οι πληροφορίες από τραπεζικά ιδρύματα για την εύρεση μη δηλωθείσας φορολογητέας ύλης, ενώ το υπόλοιπο 24% θεωρεί ότι συμβάλει αρκετά. Είναι σημαντικό να τονιστεί σε αυτό το σημείο ότι και η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών βασίζεται σε αυτή τη φιλοσοφία. Όλοι οι συμμετέχοντες ελεγκτές υποστηρίζουν ότι η ανταλλαγή τέτοιου είδους πληροφοριών σε εθνικό επίπεδο ή σε παγκόσμιο αυξάνει την αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών διαδικασιών.

Όμως γεννάται το ερώτημα για το τι εννοούμε αποτελεσματικότητα ελεγκτικών διαδικασιών. Στην παρούσα έρευνα, η αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών διαδικασιών καθορίστηκε η εξοικονόμηση χρόνου, η ευκολότερη εύρεση αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης, η διευκόλυνση στην ελεγκτική διαδικασία καθώς το εισόδημα πλέον των φορολογουμένων προέρχεται από πολλαπλές συναλλαγές και του κατά πόσο μέχρι σήμερα οι διασταυρώσεις έχουν συμβάλει στο να βρεθεί μεγαλύτερη φορολογητέα βάση που δεν είχε δηλωθεί.

Αναφορικά με την εξοικονόμηση του χρόνου, το 47% των συμμετεχόντων κρίνει ότι «κερδίζει» πολύ χρόνο για να ολοκληρώσει την ελεγκτική διαδικασία όταν έχει πρόσθετα στοιχεία από τρίτες πηγές, το 35% αρκετό και το 18% μέτριο. Το 59% αξιολογεί ότι είναι πολύ ευκολότερη η εύρεση αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης, ενώ το 41% αρκετά ευκολότερη. Το 41% θεωρεί ότι διευκολύνει πολύ τον έλεγχο η ύπαρξη πληροφοριών από τρίτες αξιόπιστες πηγές δεδομένης της πολυπλοκότητας των συναλλαγών στην εποχή μας, ενώ το 53% δηλώνει ότι οι διασταυρώσεις δεδομένων συμβάλουν πολύ στην ανίχνευση μεγαλύτερου μέρους φοροδιαφυγής.

Αν αξιολογήσουμε συνδυαστικά πως επηρεάζεται η ελεγκτική διαδικασία από την ύπαρξη πληροφοριών από τρίτες πηγές με την εξοικονόμηση πόρων και την ταυτόχρονη επίτευξη μεγάλης αποδοτικότητας λόγω προσδιορισμού μεγαλύτερης φορολογητέας βάσης με την ανάγκη για περισσότερο ανθρώπινο δυναμικό στον έλεγχο, θα διαπιστώσουμε ότι δρουν συμπληρωματικά αυτοί οι δύο παράγοντες. Δηλαδή μπορεί να μην επαρκεί αυτή τη στιγμή το προσωπικό αλλά γίνονται ενέργειες για να βελτιωθεί η ελεγκτική διαδικασία.

Μια από τις βασικές αιτίες της φοροδιαφυγής είναι η φορολογική κουλτούρα. Συνεπώς, η φορολογική συμμόρφωση, δηλαδή η δήλωση των αληθινών εισοδημάτων από τους φορολογούμενους, είναι βραχυπρόθεσμος και μακροπρόθεσμος στόχος της διοίκησης. Όταν ο πολίτης αμφισβητεί, δεν εμπιστεύεται το κράτος και τις υπηρεσίες του και θεωρεί ότι υπάρχει άνιση φορολογική μεταχείριση και διαφθορά, η κοινωνία αδυνατεί να ορθοποδήσει και να εξελιχθεί. Οι αντιλήψεις αυτές εμποδίζουν τη συνεργασία πολίτη – κράτους, αφού η σχέση τους είναι αμφίδρομη και απαιτεί κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας για την άμβλυνση των προβλημάτων (Γιώγος, 2014). Με δεδομένη την κρίση που περνά η χώρα μας και την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, είναι σημαντικό να γίνονται ενέργειες για τη δημιουργία φορολογικής κουλτούρας στους φορολογούμενους. Όταν ο πολίτης αποκτήσει εμπιστοσύνη στο κράτος και γνωρίζει ότι όλοι πληρώνουν τους φόρους που τους αναλογούν και η φορολογική διοίκηση εστιάζει στις περιπτώσεις φοροδιαφυγής, τότε δημιουργείται φορολογική συνείδηση και κουλτούρα στους πολίτες.

Στην έρευνα κρίθηκαν δύο οι βασικοί παράγοντες που συνεισφέρουν άμεσα στη φορολογική συμμόρφωση. Η φορολογική διαφάνεια και η ίση μεταχείριση όλων των φορολογούμενων. Καθώς το μέτρο της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών εξασφαλίζει αναμφισβήτητα την διαφάνεια και τον εντοπισμό κεφαλαίων στο εξωτερικό, οι ελεγκτές αξιολόγησαν τη συνεισφορά τους στην κουλτούρα των φορολογούμενων. Το 12% των συμμετεχόντων κρίνουν ότι η φορολογική διαφάνεια συμβάλει πολύ στη συμμόρφωση των φορολογουμένων, το 59% αρκετά, το 24% μέτρια και το 6% λίγο. Η φορολογική διαφάνεια προσδιορίζεται από τη διαθεσιμότητα της φορολογικής πληροφορίας και την προσβασιμότητα σε αυτήν των φορολογικών αρχών με σκοπό την προστασία της φορολογικής βάσης. Αυτό σημαίνει ότι οι ελεγκτές εκτιμούν ότι επηρεάζεται αρκετά η συμπεριφορά των φορολογούμενων ως προς τη δήλωση των εισοδημάτων τους, όταν γνωρίζουν ότι οι υπάλληλοι της Ανεξάρτητης Αρχής Εσόδων μπορούν να έχουν γνώση στοιχείων για

τη φορολογητέα ύλη. Αλλά και γενικότερα ότι μπορούν να ξέρουν ποιος πραγματικά φοροδιαφεύγει καθώς δημιουργείται αίσθημα δικαίου.

Όμως, για να δημιουργηθεί η φορολογική κουλτούρα δεν αρκεί μόνο να υπάρχει μια ατμόσφαιρα δικαίου, αλλά να στοχεύονται και όσοι φοροδιαφεύγουν συστηματικά με πολλούς τρόπους και να ελέγχονται. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας το 53% των ελεγκτών πιστεύει ότι η εμπιστοσύνη του πολίτη στις φορολογικές αρχές ενισχύεται αρκετά όταν γνωρίζει ότι υπάρχουν εργαλεία εντοπισμού κεφαλαίων στο εξωτερικό και οι έλεγχοι εστιάζονται σε αυτόν τον προσανατολισμό. Η αυτόματη ανταλλαγή των πληροφοριών είναι το δεύτερο και πιο ισχυρό μέτρο που έλαβε η φορολογική διοίκηση μετά την εξέταση των εμβασμάτων στο εξωτερικό με αυτήν την κατεύθυνση, που έχει την δυνατότητα να εντοπίσει το παγκόσμιο εισόδημα που θα πρέπει να φορολογείται στην Ελλάδα.

Το νέο μέτρο της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών έρχεται να συμπληρώσει τις ενέργειες της φορολογικής διοίκησης για την επίτευξη της δημοσιονομικής εξυγίανσης. Δε θα δράσει μόνο του αλλά συνοδευτικά με τα υπόλοιπα μέτρα για την πάταξη της φοροδιαφυγής που έχουν ληφθεί έως τώρα, τα οποία έχουν ως σκοπό την ενίσχυση των ελεγκτικών διαδικασιών και τη φορολογική διαφάνεια. Τα πιο σημαντικά έχουν την κατεύθυνση δημιουργίας φορολογικού προφίλ για κάθε φορολογούμενο και την ανίχνευση αδήλωτων εισοδημάτων. Η άρση τραπεζικού απορρήτου, το περιουσιολόγιο, η ηλεκτρονική υποβολή δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος είναι κάποια από αυτά. Το 41% των ελεγκτών πιστεύουν ότι η αυτόματη ανταλλαγή θα συνεισφέρει πολύ προς αυτό το μέτρο ενώ το 59% ότι θα συνεισφέρει αρκετά.

Το ιδιαίτερο στοιχείο που χαρακτηρίζει την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών είναι ότι βασίζεται σε στοιχεία που προέρχονται από άλλες φορολογικές αρχές και ότι είναι διαθέσιμα στην αρχή της ελεγκτικής διαδικασίας. Αυτοί οι δύο παράγοντες εξετάστηκαν στην έρευνα στηριζόμενοι στην εμπειρία των ελεγκτών για να αξιολογηθεί το μέτρο. Το 65% των ελεγκτών έχουν χρησιμοποιήσει κατά τα των έλεγχου πληροφορίες που προέρχονταν από άλλες φορολογικές αρχές με άλλο τρόπο, όπως η ανταλλαγή πληροφοριών ύστερα από αίτημα της φορολογικής αρχής. Το 47% αξιολογεί ότι η συνεισφορά τους στην πορεία του ελέγχου ήταν αρκετά σημαντική ενώ το 18% πολύ σημαντική. Αυτό το γεγονός καταδεικνύει τη σημαντικότητα της πληροφοριών που ανταλλάσσονται μεταξύ των φορολογικών αρχών. Επίσης, η συνεργασία των φορολογικών αρχών είναι ένα είδος συνεργασίας

των κρατών που δύναται να επηρεάσει τις σχέσεις. Το μεγαλύτερο μέρος των συμμετεχόντων πιστεύει ότι με αυτό το μέτρο δημιουργείται ένα κλίμα εμπιστοσύνης και συνεργασίας με σκοπό την πάταξη της φοροδιαφυγής μεταξύ των κρατών, ενισχύονται και βελτιώνονται οι διακρατικές σχέσεις. Ενδεικτικά στέλεχος είπε : «Ενισχύονται οι διακρατικές σχέσεις, αφού η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής αποτελεί κοινό στόχο των χωρών», ενώ λιγότεροι είναι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι ενισχύουν τη συνεργασία μόνο στο επίπεδο των φορέων που ανταλλάσσουν τις πληροφορίες και ότι λειτουργεί συμπληρωματικά αλλά όχι με μεγάλη επίδραση.

Όσον αφορά τη διαθεσιμότητα της πληροφορίας στην αρχή της ελεγκτικής διαδικασίας, ως το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό του νέου μέτρου, το 53% των ελεγκτών αξιολογεί ότι σύμφωνα με την εμπειρία τους συνεισφέρουν πολύ οι πληροφορίες από τρίτες αξιόπιστες πηγές που έχουν σχέση με χρηματικά υπόλοιπα τραπεζών, ύψος και κατηγορίες εισοδημάτων, περιουσιακής κατάστασης.

Τέλος, για κάθε μέτρο που λαμβάνει η φορολογική διοίκηση, η αξιολόγηση του θα πρέπει να σχετίζεται και με τις αντιδράσεις που μπορεί να φέρει δηλαδή κατά πόσο μπορούν οι φορολογούμενοι να βρουν τρόπους φοροαποφυγής ή να αντιδράσουν με άλλο τρόπο ώστε να μην πληρούν κάποιο από τα κριτήρια που θα τους εντάξουν σε έναν έλεγχο ή ακόμα και στο κατά πόσο θα συμβάλει στο να δράσουν οι πολίτες με θετικό για την οικονομία τρόπο. Στην παρούσα έρευνα εξετάστηκαν οι παρακάτω τρεις συνιστώσες: αν κρίνεται ότι υπάρχουν μέτρα φοροαποφυγής, αν θα αποτελέσει αίτιο αλλαγής φορολογικής κατοικίας και αν θα αποτελέσει κίνητρο επαναπατρισμού κεφαλαίων.

Αρχικά αναφορικά με τις δράσεις για φοροαποφυγή που θα μπορούσαν να έχουν οι φορολογούμενοι, αρκετοί ήταν εκείνοι οι ελεγκτές που θεωρούν ότι δεν υπάρχουν. Αυτό καταδεικνύει το πόσο ισχυρό είναι αυτό το μέτρο μη αφήνοντας περιθώρια για να αποφευχθεί η αποκάλυψη κεφαλαίων που προέρχονται από μη δηλωθείσα και φορολογημένη ύλη. Κάποιοι από τους συμμετέχοντες δήλωσαν ότι η μεταφορά της φορολογικής κατοικίας σε κράτη που δε συμμετέχουν στην ανταλλαγή πληροφοριών θα μπορούσε να είναι μέτρο αποφυγής, όμως σταδιακά θα κυρώνονται συμφωνίες από άλλα κράτη οπότε αυτό αξιολογείται ως πρόσκαιρο μέτρο.

Δεύτερον, σύμφωνα με τους ελεγκτές, ενέχει κίνδυνος αλλαγής φορολογικής κατοικίας αλλά δεν κρίνεται υψηλός και αξιολογείται ότι δε θα οφείλεται κυρίως στη θεσμοθέτηση του επικείμενου μέτρου της ανταλλαγής πληροφοριών. Η τεκμηρίωση

αυτής της εκτίμησης έγκειται σε πρώτο βαθμό στο ότι η αλλαγή της φορολογικής κατοικίας ως διαδικασία δεν είναι κάτι απλό, υπάρχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις και απαιτούνται καθορισμένες διαδικασίες ελέγχου, ενώ σε δεύτερο βαθμό βασική αιτία αλλαγής φορολογικής κατοικίας κρίνεται ότι παραμένει η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος και η υψηλή φορολογία. Για το μικρό κίνδυνο που έχει η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών να είναι αιτία για αλλαγή της φορολογικής κατοικίας, αξιολογείται ότι όσο περισσότερα κράτη συνεργαστούν τόσο αυτός θα εξαλειφθεί.

Αναφορικά με το αν η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών είναι ένα μέτρο που θα οδηγήσει στον οικειοθελή επαναπατρισμό των κεφαλαίων, οι περισσότεροι εκτιμούν ότι σε πρώτο τουλάχιστον βαθμό δε θεωρείται πιθανό σενάριο. Η επιχειρηματολογία τους στηρίζεται στο ότι η περιρρέουσα ατμόσφαιρα τα τελευταία έτη περί χρεοκοπίας, η οικονομία της χώρας και η ανασφάλεια αναφορικά με τον τραπεζικό τομέα είναι αποτρεπτικός παράγοντας για την εισροή αποταμιεύσεων από το εξωτερικό. Οι μόνες περιπτώσεις που κρίνεται ότι η ανταλλαγή πληροφοριών θα προκαλέσει αιτία επαναπατρισμού κεφαλαίου είναι η περίπτωση να θέλει κάποιος να χρησιμοποιήσει τα κεφάλαια αυτά εντός της χώρας ή αν ο μόνος λόγος που είναι στο εξωτερικό είναι η απόκρυψη φορολογητέας ύλης όπου σε αυτήν την περίπτωση θα αναζητήσει τρόπους νομιμοποίησής τους με όσο το δυνατόν λιγότερες κυρώσεις.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι πολίτες είναι ενήμεροι για το νέο μέτρο και ζητούν πρόσθετες πληροφορίες, όπως προέκυψε από την έρευνα. Επίσης υπάρχει προσέλευση δηλώσεων εν όψει του Νόμου 4446/2016 περί οικειοθελούς αποκάλυψης εισοδημάτων και αυξημένο ενδιαφέρον για το ποιες είναι οι επιπτώσεις σε περίπτωση εντοπισμού αδήλωτων εισοδημάτων. Επίσης, στις 11 Οκτωβρίου ανακοινώθηκε η παράταση του νόμου για οικειοθελή αποκάλυψη αδήλωτων εισοδημάτων από τις 30 Σεπτεμβρίου του 2017 στις 31 Οκτωβρίου του 2017 (e-forologia, 2017). Τέλος, σύμφωνα με το αρχικό σχεδιασμό, η πρώτη αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών θα γινόταν μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου. Από την έρευνα προκύπτει ότι στα μέσα Οκτώβρη, οι ελεγκτές δεν έχουν γνώση σε ποιο στάδιο βρίσκεται η διαδικασία, ενώ η φορολογική διοίκηση στις 05 Οκτωβρίου δημοσιεύει την πολυγραφημένη υπουργική απόφαση περί «Προσδιορισμού των ημερομηνιών έναρξης ισχύος και εφαρμογής της Πολυμερούς Συμφωνίας Αρμόδιων Αρχών για την Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών Χρηματοοικονομικών Λογαριασμών (ΠΣΑΑ) σε διμερή βάση».

Στη γενική αξιολόγηση του μέτρου, όλοι οι ελεγκτές εκτιμούν ότι η αυτόματη ανταλλαγή είναι ένα ισχυρό «όπλο» διεύρυνσης της φορολογικής βάσης και καταπολέμησης της φοροδιαφυγής. Ο ισχυρισμός αυτός στηρίζεται στη διαφάνεια που εξασφαλίζει, στη γνώση που αποκτά πλέον η φορολογική διοίκηση αναφορικά με εισοδήματα και χρηματικά διαθέσιμα πολιτών που έχουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα, στη γνώση ότι δε μπορεί να φοροδιαφεύγει κάποιος μεταφέροντας χρήματα από αδήλωτα εισοδήματα στο εξωτερικό ή να μη δηλώνει εισοδήματα που αποκτά στην αλλοδαπή, με δεδομένο ότι ένα μεγάλο μέρος του πλούτου βρίσκεται πλέον στο εξωτερικό. Κρίνεται βέβαια σημαντικό να είναι άμεσοι οι χρόνοι ανταπόκρισης για την ανταλλαγή πληροφοριών και η επικέντρωση των ελεγκτικών μηχανισμών στη διαχείριση του όγκου των δεδομένων που θα υπάρξουν.

9. Προστασία προσωπικών δεδομένων

Ένα σημαντικό ζήτημα αναφορικά με την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών είναι η προστασία όλων αυτών των προσωπικών δεδομένων καθώς θα δημιουργηθεί μια τράπεζα με πάρα πολλά δεδομένα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δίνει έμφαση στα θέματα ασφάλειας των προσωπικών δεδομένων, για αυτό και η Ελλάδα αξιολογήθηκε πριν την κύρωση του νόμου για την προσχώρηση της Ελλάδας στην Πολυμερή Συμφωνία Αρμόδιων Αρχών (ΠΣΑΑ) για την Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών Χρηματοοικονομικών Λογαριασμών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Στις 6 Οκτωβρίου του 2016, στην ομιλία του στην Ολομέλεια της Βουλής ο κύριος Αλεξιάδης τόνισε ότι: «Η χώρα μας έχει αξιολογηθεί επιτυχώς και επαρκώς από τον ΟΟΣΑ, ως προς την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών και την ύπαρξη επαρκών δομών και υποδομών στο πλαίσιο της κυρούμενης συμφωνίας. Δεν θα μπορούσαμε, άλλωστε, να μπούμε σε αυτές τις συμφωνίες, αν δεν είχε προηγηθεί η αξιολόγηση από τον ΟΟΣΑ».

Για την προστασία των δεδομένων, υπάρχει ειδικό τμήμα στην κύρωση του νόμου για προσχώρηση της Ελλάδας στην Πολυμερή Συμφωνία των Αρμοδίων Αρχών για την εμπιστευτικότητα και τη διασφάλιση των Δεδομένων, όπου όλες οι πληροφορίες που ανταλλάσσονται υπόκειται στους κανόνες εμπιστευτικότητας και σε άλλες διασφαλίσεις ώστε να εξασφαλίζεται το απαραίτητο επίπεδο προστασίας των προσωπικών δεδομένων σύμφωνα με τις διασφαλίσεις που μπορούν να προσδιοριστούν από την Αρμόδια Αρχή. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Αρμόδια Αρχή υποχρεούται να ειδοποιεί τη γραμματεία του Συντονιστικού Οργάνου αμέσως, αναφορικά με οποιαδήποτε παραβίαση της εμπιστευτικότητας ή μη τήρηση των διασφαλίσεων και οποιαδήποτε συνεπακόλουθη επιβολή κυρώσεων και διορθωτικών μέτρων. Σε συνέχεια, η γραμματεία Συντονιστικού Οργάνου ειδοποιεί όλες τις αρμόδιες αρχές ως προς την οποία η παρούσα συμφωνία είναι σε ισχύ και εφαρμογή με την αναφερόμενη αρμόδια αρχή που δεν τήρησε τους κανόνες εμπιστευτικότητας ή διασφάλισης (Νόμος 4228, 2016).

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι υπάρχει συνεχής συνεργασία των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι προς αυτή την κατεύθυνση (Αλεξιάδης, 2016). Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα είναι μια

συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη διοικητική αρχή, με σκοπό τον σεβασμό και την προστασία της αξιοπρέπειας, της ιδιωτικής ζωής και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας. Έχει ρυθμιστικές και ελεγκτικές αρμοδιότητες, συνεργάζεται με τις αρχές άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο διάφορων επιτροπών και ομάδων εργασίας, από τις οποίες σπουδαιότερη είναι η Ομάδα εργασίας του Άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ. Επίσης, η Αρχή γνωμοδοτεί για κάθε νομοθετική ή κανονιστική ρύθμιση που αφορά την επεξεργασία και την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (Ετήσια Έκθεση Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, 2016).

10. Συμπεράσματα

Η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών κρατών αποτελεί ένα ισχυρό «όπλο» κατά της φοροδιαφυγής. Καθώς το 2017 είναι το πρώτο έτος εφαρμογής του, θα φέρει νέα δεδομένα στο φοροελεγκτικό μηχανισμό και στη ελεγκτική διαδικασία σύμφωνα με την έρευνα.

Με την ανάλυση που έχει προηγηθεί, αποτελεί πεποίθηση όλων ότι είναι από τα πιο ισχυρά εργαλεία της φορολογικής διοίκησης που από μόνο του δημιουργεί σημαντική πληροφόρηση αλλά παράλληλα δρά και συμπληρωματικά με τα ήδη εφαρμοσμένα μέτρα που έχουν ληφθεί έως τώρα. Οι βουλευτές, οι νομικοί και οι φοροτεχνικοί έχουν στρέψει το ενδιαφέρον τους στο μέτρο αυτό, ενώ οι ελεγκτές αναμένουν ότι θα συμβάλει καθοριστικά στις ελεγκτικές διαδικασίες. Πλέον εκτιμάται ως επιλογή υψηλού κινδύνου στην κατανομή χαρτοφυλακίου αναφορικά με τι ποσό του εισοδήματος θα επενδύσουν στην επιλογή μη δήλωσης εισοδημάτων που αποκτώνται σε άλλες χώρες από φορολογικούς κατοίκους της Ελλάδας και στην ύπαρξη χρηματικών διαθεσίμων που δεν δικαιολογούνται ως προς την απόκτηση τους στο εξωτερικό. Αυτό συμβαίνει γιατί είναι μεγάλη η πιθανότητα εντοπισμού της μη δηλωθείσας φορολογητέας ύλης και η επιβολή κυρώσεων. Επίσης, οι ελεγκτές έχουν τις ειδικές ικανότητες και τις δεξιότητες να τεκμηριώσουν την αποκρυβείσα φορολογητέα ύλη, αν και υπάρχει ανάγκη συνεχούς και περισσότερης εκπαίδευσής του. Αξίζει βέβαια να τονιστεί ότι η εκπαίδευση που παρέχεται στους ελεγκτές της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων είναι υψηλής ποιότητας αναφορικά με το αντικείμενο των σεμιναρίων και των επίπεδο των εκπαιδευτών της.

Τέλος, εκτιμάται ότι η αυτόματη ανταλλαγή των πληροφοριών θα συνεισφέρει στην αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών αρχών ως προς την πληροφόρηση που θα παρέχει στη διοίκηση και στην εξοικονόμηση πόρων κατά την ελεγκτική διαδικασία. Παράλληλα, εκτιμάται ότι θα συνεισφέρει στη φορολογική συμμόρφωση καθώς είναι ένα μέτρο που προάγει τη φορολογική διαφάνεια και θα δημιουργήσει φορολογική κουλτούρα στους πολίτες οι οποίοι θα γνωρίζουν πλέον ότι το ενδιαφέρον της φορολογικής διοίκησης βρίσκεται στη διεύρυνση της φορολογικής βάσης, στον εντοπισμό της ύλης που δεν είχε φορολογηθεί τόσα χρόνια με το να μεταφέρονται κεφάλαια στο εξωτερικό ή να μη γίνεται αληθινή δήλωση εισοδημάτων και οικονομικών δραστηριοτήτων στο εξωτερικό. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε αντίθεση με

τον αμερικανικό νόμο Fatca, κατά την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών οι φορολογικοί κάτοικοι της Ελλάδος δεν αναμένεται να νιώθουν σε μειονεκτική θέση αναφορικά με τους φορολογικούς κατοίκους άλλων χωρών, καθώς είναι μέτρο αμοιβαίας ανταλλαγής πληροφοριών και θα ισχύει ταυτόχρονα για όλα τους φορολογικούς κατοίκους όλων των κρατών που συμμετέχουν.

11.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Allingham and Sandmo, 1972. «Income Tax Evasion: A theoretical analysis». Journal of Public Economics.

Americans Abroad Global Foundation and University of Nevada, 2015. «A Study of the Consequences of the Foreign Account Tax Compliance Act on Americans Living Overseas: Survey Results and Interpretations».

Artavanis N., Adair M., Tsoutsoura M., 2015. «Measuring Income Tax Evasion using Bank Credit: Evidence from Greece». 25 September 2015.

Bordignon, 1993. «Fairness approach to Income Tax Evasion». Journal of public Economics.

Capital, 2010. «Στο 15,4% του ΑΕΠ το έλλειμμα του 2009». 15 Νοεμβρίου 2010. Διαθέσιμο από: <<http://www.capital.gr/News.asp?id=1086433>> [Πρόσβαση στις 01/7/2017].

E-forologia, 2012. «Κλείνουν τα Περιφερειακά Ελεγκτικά Κέντρα». 24 Ιανουαρίου. [Διαδίκτυο]
Διαθέσιμο από: <<http://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=115893#>> [Πρόσβαση στις 01/6/2017].

E-forologia, 2017. «Στο ΦΕΚ ο νόμος με την Παράταση οικειοθελούς αποκάλυψης εισοδημάτων». 11 Οτωβρίου 2017.
[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από: <https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=206800&utm_source=daily_newsletter&utm_medium=email&utm_content=top_news&utm_campaign=12/10/2017>. [Πρόσβαση στις 15/10/2017].

Enste H. Dominic, 2015. «The shadow economy in industrial countries». IZA World of Labor

European Commission, 2015. «Study to quantify and analyze the VAT Gap in the EU Member States» Report 2015

Forin, 2017. «Ευρωζώνη Με ετήσιο ρυθμό 2,3% αναπτύχθηκε η οικονομία της στο δεύτερο τρίμηνο». 27 Σεπτεμβρίου 2017.
[Διαδίκτυο]
Διαθέσιμο από : < <https://www.forin.gr/articles/article/22190/eurwzwnh-me-ethsio-ruthmo-23-anaptuxthhke-h-oikonomia-ths-sto-deutero-trimhno>>. [Πρόσβαση στις 01/10/2017].

I efimerida, 2016. «Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2017 θα έχει γίνει η πρώτη αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών περιουσιακών στοιχείων και προέλευσης εισοδημάτων, σύμφωνα με τον αναπληρωτή υπουργό Οικονομικών, Τρύφωνα Αλεξιάδη» 06 Οκτωβρίου 2016.
[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.iefimerida.gr/news/292863/alexiadis-mehri-ton-septemvrio-toy-2017-i-proti-aytomati-antallagi-pliροφοrion>>. [Πρόσβαση στις 17/9/2017].

International Monetary Fund, 2013. «Greece- Selected Issues». Report 13/155. June 2013

James K. Jackson, 2010. «The OECD Initiative on Tax Havens» .March 11, 2010

Jefferson P. VanderWolk, 2010. «The new world of Tax Information Exchange».

Joshua D. Blank and Ruth Mason, 2014. «Exporting Fatca». NEW YORK UNIVERSITY SCHOOL OF LAW- NYU Center for Law, Economics and Organization. February, 2014.

Lowspot.gr, 2016. «Το τέλος του τραπεζικού απορρήτου: Νόμος του Κράτους η ανταλλαγή πληροφοριών για χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς». 17 Οκτωβρίου 2016 (Τροποποιήθηκε στις 12 Οκτωβρίου 2017).
Διαθέσιμο από : < <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/telos-toy-trapezikoy-aporritoy-nomos-toy-kratoys-i-antallagi-pliροφοριou-gia>>. [Πρόσβαση στις 15/10/2017].

Luigi Alberto Franzoli, 1998. «Tax Evasion and Tax Compliance». University of Bologna, Italy.

OECD, 2013. «OECD Economic Surveys GREECE». November 2013. OAECD Publishing.

OECD, 2016. «OECD Economic Surveys: Greece 2016». March 2016. OECD Publishing.

OECD, 2011. «OECD Economic Surveys Greece». August 2011. OECD Publishing.

Roth et al, 1989. «Taxpayer compliance». University of Pennsylvania Press

Simon Black, 2016. «Genius: FATCA has brought in just \$13.5 billion in revenue on a cost of \$1 trillion». 11 February 2016.

Slemrod Joel, 2007. «Cheating ourselves: The economics of tax evasion» Journal of Economic Perspectives. Winter 2007

TaxExperts, 2016. «Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών, ένα ισχυρό όπλο κατά της φοροδιαφυγής» 28 Ιανουαρίου 2016.

Διαθέσιμο από:

<<https://www.taxexperts.gr/%CE%B1%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1/%CE%B1%CF%85%CF%84%CF%8C%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B3%CE%AE-%CF%80%CE%BB%CE%B7%CF%81%CE%BF%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%B9%CF%8E%CE%BD-%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CE%B9%CF%83%CF%87%CF%85%CF%81%CF%8C-%CF%8C%CF%80%CE%BB%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CF>>

%85%CE%B3%CE%AE%CF%82> [Πρόσβαση στις 20/7/2017].

TAXHEAVEN, 2013. «Νέο ελεγκτικό κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου αλλαγές στα ΔΕΚ και μετατροπή της ΔΟΥ Μεγάλων επιχειρήσεων σε Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε. ΜΕ.ΕΠ.) προβλέπει το νέο πολυνομοσχέδιο». 04 Μαρτίου 2013. [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο από : <<http://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/12556>> .[Πρόσβαση στις 10/6/2017]

TXVS Ανεξάρτητη Ενημέρωση, 2010. «15,4% το δημοσιονομικό έλλειμμα του 2009». 15 Νοεμβρίου 2010.

Αθανασίου, Θάνος, 2011. «“Κούρεμα” 50% - Μόνιμη εποπτεία στην Αθήνα». Real, 27 Οκτώβρη 2011

Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο Νόμου «Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας στις διατάξεις α) των οδηγιών 2014/107/ΕΕ και (ΕΕ)2015/2060, β)των οδηγιών 2014/86/ΕΕ και 2015/121/ΕΕ, γ)της οδηγίας 2013/61/ΕΕ και άλλες διατάξεις», 2016 . [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/p-prosod-eis-sunoliko.pdf>> [Πρόσβαση στις 16/9/2017].

Αλεξιάδης, 2016. "Συμφωνία για την Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών περιουσιακών και φορολογικών στοιχείων" 04 Οκτωβρίου 2016. [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από το : <<http://www.newsbomb.gr/oikonomia/news/story/733585/symfonia-gia-tin-aytomati-antallagi-pliroforion-perioysiakon-kai-forologikon-stoixeion#ixzz4vat4U6rZ>> [Πρόσβαση στις 20/7/2017]

Αντωνάκος, Κώστας, 2011. «Στόχος η φοροδιαφυγή. Κλείνουν οι εφορίες, ιδιώτες στην είσπραξη φόρων». Έθνος. 02 Ιουλίου 2011. [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22767&subid=2&pubid=63187420#>>. [Πρόσβαση στις 01/6/2017].

Βαλσάμης, Διονύσης, 2013. «Ελληνικό Δημόσιο Χρέος : Μάρτιος 2013». In Deep Analysis, 26 Μαΐου 2013. [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.indeepanalysis.gr/?q=node/1353>>. [Πρόσβαση στις 01/7/2017].

Βενιζέλος, Ευάγγελος, 2011 β. «Ομιλία του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης και Υπουργού Οικονομικών κ. Ευάγγελου Βενιζέλου κατά τη συζήτηση επί των προγραμματικών δηλώσεων της Κυβέρνησης». [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.minfin.gr/portal/el/resource/contentObject/id/0f12e8f1-d526-4f05-9f48-22b0b6ffc4ad>> [Πρόσβαση στις 01/06/2017].

Βουργανά, Μαρία, 2011α. «Ιδιώτες ελεγκτές στο κυνήγι 10.000 μεγαλο-οφειλετών». Ημερησία. 29 Ιουλίου 2011.

Έκθεση επί του νομοσχεδίου από την Επιστημονική Ομάδα της Βουλής, 2016.
[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/7b24652e-78eb-4807-9d68-e9a5d4576eff/p-prosod-epi.pdf>> [Πρόσβαση στις 16/9/2017].

Ελευθεροτυπία , 9 Φεβρουαρίου 2010. «Πάγωμα μισθών και περικοπές επιδομάτων ανακοίνωσε η κυβέρνηση».
[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από :<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=130472>" [Πρόσβαση στις 30/6/2017].

Ελευθεροτυπία, 12 Μαρτίου 2011. «Σύννοδος Κορυφής: Επιμήκυνση 7,5 χρόνων και 1% μείωση επιτοκίου».
[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=258850>>. [Πρόσβαση στις 01/7/2017].

Ετήσια Έκθεση Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, 2016. Σελίδα 17. Αθήνα 2017

Ζήρας, Βασίλειος, 2009. «Βαθιές τομές στη φορολογία και στις δαπάνες». Καθημερινή, 15 Νοέμβρη 2009.

Ζούγκλα, 11 Ιουλίου 2011. «Υστέρηση εσόδων στο α' εξάμηνο».
[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.zougla.gr/money/article/isterisi-esodon-sto-a-eksamino-347120>> [Πρόσβαση στις 01/7/2017]

Καθημερινή, 2009. «Άρση τραπεζικού απορρήτου από την εφορία» 08 Δεκέμβρη 2009. [Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economy_2_08/12/2009_382332> [Πρόσβαση στις 01/6/2017].

Καραμούζης, Νικόλαος, 2011. «Η κρίση στην Ευρωζώνη, αιτία και προοπτικές». Νοέμβριος, 2011.

Κορομηλάς, Γεώργιος, 2012. «Η αναγκαιότητα ύπαρξης του φοροελεγκτικού μηχανισμού». Ημερήσια. 11 Φεβρουαρίου 2012.

Κωσταρέλου, Ελένη, 2010. «Βαρύ πλήγμα στα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα με ελάχιστη επιβάρυνση εχόντων (κυρίως μισθωτών) – Αξέχαστη (!) και δυσσίωση η 3 Μαρτίου». Ελευθεροτυπία, 4 Μαρτίου 2010.

Μαντικίδης, Τάσος, 2009. «Οι αιτίες και οι «υπαίτιοι» της κρίσης». Βήμα, 05 Απριλίου 2009.

Μπρούμας, Αντώνης, 2016. «Η Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών στην Ελληνική Νομοθεσία». Δίκαιο και Τεχνολογία - νομικές υπηρεσίες. 7 Νοέμβρη 2016.

Νόμος 2960/2001. ΦΕΚ 265/22.11.01. «Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας». Άρθρο 155

Νόμος 3775, 2009. ΦΕΚ 122/Α/21.07.2009. «Κανόνες Τεκμηρίωσης Ενδοομλικών Συναλλαγών, Κανόνες Υποκεφαλαιοδότησης Επιχειρήσεων, Διαδικασία Ταχείας Αδειοδότησης και άλλες διατάξεις». Άρθρο 5

Νόμος 3845, 2010. ΦΕΚ 65/Α/06.05.2010. «Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο». Άρθρο 1,3,4,5.

Νόμος 4046, 2012. ΦΕΚ 28/Α/14.02.2012. «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας». Άρθρο 1

Νόμος 4170, 2013. (ΦΕΚ 163/Α/12.07.2013). «Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/16/ΕΕ, ρύθμιση θεμάτων της ΕΛ.Τ.Ε., αναμόρφωση Οργανισμού του Ν.Σ.Κ. και άλλες διατάξεις».

Νόμος 4174/2013. «Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις». Άρθρο 66.

Νόμος 4228, 2016. «Κύρωση της Πολυμερούς Συμφωνίας Αρμόδιων Αρχών για την Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών Χρηματοοικονομικών Λογαριασμών και διατάξεις εφαρμογής». 13 Οκτωβρίου 2016.

Νόμος 4336, 2015. (ΦΕΚ94/Α/14.08.2015). «Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης».

Νόμος 4378, 2016 (ΦΕΚ 55/Α/5.04.2016). «Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας στις διατάξεις: α) των Οδηγιών 2014/107/ΕΕ και (ΕΕ) 2015/2060, β) των Οδηγιών 2014/86/ΕΕ και 2015/121/ΕΕ, γ) της Οδηγίας 2013/61/ΕΕ και άλλες διατάξεις».

Παντελής, Παναγιώτης, 2017. «Αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών». 24 Απριλίου 2017. Capital.

[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.capital.gr/arthra/3206642/automati-antallagi-pliroforion>>. [Πρόσβαση στις 01/6/2017]

Παπακυριακή, Λίλυ 2015. «7th Thessaloniki Tax Forum : Η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών και η κρισιμότητά της στο πλαίσιο της διαρκώς επιτεινόμενης διεθνούς προσπάθειας καταπολέμησης της φοροδιαφυγής - η Ελληνική διάσταση του θέματος». 13 Νοεμβρίου 2015.

[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο βίντεο στο : <<http://www.livemedia.gr/video/197233>> . [Πρόσβαση στις 15/10/2017].

Ράτσα, Μαρία 2016. «Παρουσίαση του νομοθετικού πλαισίου για την Αυτόματη Ανταλλαγή Πληροφοριών Χρηματοοικονομικών Λογαριασμών (Common Reporting Standard- CRS) - Νόμος 4428/2016.» Δικηγορική εταιρία Μ. ΒΑΡΚΛΑΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ. 17 Οκτώβρη 2016.

[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.varklantislawfirm.gr/to-nomothetiko-plaisio-gia-tin-automati-antallagi-plirophorion-xrimatooikonomikon-logariasmon>> [Πρόσβαση στις 10/07/2017].

Σαμοθράκης, Γιώργος, 2016. «Σφίγγει ο κλοιός». 11 Δεκεμβρίου 2016. Καθημερινή.

[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.kathimerini.gr/887308/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/apoyh-sfiggei-o-kloios>> [Πρόσβαση στις 10/7/2017].

Σκουζός, Θεόδωρος, 2016. «Αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ φορολογικών αρχών». 20 Απριλίου 2015. 11ο Athens Tax Forum

Στεργίου, Λεωνίδα, 2010. «Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής χωρίς αντίκρισμα». Καθημερινή. 10 Οκτωβρίου 2010.

Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών, 2016. «Οικονομία χωρίς επενδύσεις, κοινωνία χωρίς συνοχή!». 11 Φεβρουαρίου 2016. Εβδομαδιαίο Δελτίο για την Οικονομία

Συνεδρίαση Ρ Ολομέλειας, 31 Μαρτίου 2016.

[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es20160331.pdf>>. [Πρόσβαση στις 17/9/2017].

Το Βήμα, 20 Νοεμβρίου 2009. «Προϋπολογισμός 2010. Βροχή φόρων και επαναφορά του πόθεν έσχες».

[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=300440&wordsinarticle=%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%A5%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A3%3b2010%CE%92%CE%A1%CE%9F%CE%A7%CE%97%3b%CE%A6%CE%9F%CE%A1%CE%A9%CE%9D%3b%CE%9A%CE%91%CE%99%3b%CE%95%CE%A0%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%A6%CE%9F%CE%A1%CE%91%3b%CE%A4%CE%9F%CE%A5%3b%CE%A0%CE%9F%CE%98%CE%95%CE%9D%3b%CE%95%CE%A3%CE%A7%CE%95%CE%A3>> [Πρόσβαση στις 01/6/2017].

Το Βήμα, 21 Μαΐου 2011. «Κατάργηση 213 εφοριών και υποβολή δηλώσεων μέσω taxisnet ή ΚΕΠ».

[Διαδίκτυο] Διαθέσιμο από : <<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=401953&wordsinarticle=%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C%3b%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C>> [Πρόσβαση στις 01/6/2017].

Τσαχάκης, Κώστας, Βουργανά, Μαρία, 2011. «Οι 14 στόχοι για είσπραξη φόρων 3,5 δισ ευρώ». Έθνος. 02 Μαΐου 2011.

Τσίρος, 2017. «Η φοροδιαφυγή «χτυπάει» τον προϋπολογισμό του 2018». 2 Οκτώβρη 2017. Καθημερινή.

Φακίνος, Νικηφόρος, 2011. «Ευκαιρίες για αλλαγή στην πορεία της οικονομίας». Το Βήμα. 28 Φεβρουαρίου 2011.

Χατζηνικολάου, Προκόπης, 2009 β. «Διάλογος από μεθύριο για το φορολογικό νομοσχέδιο που αναμένεται πριν το Πάσχα». Καθημερινή. 16 Δεκεμβρίου 2009.

Χατζηνικολάου, Προκόπης, 2009 α. « Από έκτακτα μέτρα οι προσδοκίες για αύξηση εσόδων κατά 9%». Καθημερινή. 21 Νοεμβρίου 2009.

Χατζηνικολάου, Προκόπης, 2010 β. «On line διασταυρώσεις στοιχείων από την εφορία». Καθημερινή. 24 Ιουνίου 2010.

Χατζηνικολάου, Προκόπης, 2010 α. «On line διασταυρώσεις στοιχείων από την εφορία». Καθημερινή. 24 Ιουνίου 2010.

Χατζηνικολάου, Προκόπης, 2011. «Τέλος στην παραγραφή ανέλεγκτων χρήσεων στην 5ετία». Καθημερινή. 11 Ιανουαρίου 2011.

12. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής για Στελέχη

Αθήνα, Σεπτέμβρης 2017

Η παρούσα έρευνα διεξάγεται για τις ανάγκες διπλωματικής εργασίας στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική για Στελέχη με θέμα: «Η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών. Ένα ισχυρό όπλο κατά της φοροδιαφυγής;».

Η έρευνα απευθύνεται σε στελέχη της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων και στοχεύει στη διερεύνηση του αν η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών θα αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του κατά πόσο ο φοροελεγκτικός μηχανισμός δύναται να ανταποκριθεί στην νέα αυτή πραγματικότητα αξιοποιώντας πλήρως των όγκο των δεδομένων, βασιζόμενη στην ελεγκτική εμπειρία τους έως τώρα.

Επισημαίνεται ότι η έρευνα είναι ανώνυμη, οι απαντήσεις είναι εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας. Κανένα προσωπικό στοιχείο δεν θα αναφερθεί σε οποιοδήποτε τμήμα της μελέτης.

Ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή και τη βοήθειά σας σε αυτή την προσπάθεια.

Δούρου Ευγενία

Λίγα λόγια για το θέμα....

Σύμφωνα με το Νόμο 4170/2013 και το Νόμο 4378/2016, φέτος για πρώτη φορά θα γίνει αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών αναφορικά με εισοδήματα από απασχόληση, αμοιβές διευθυντών, σε προϊόντα ασφάλειας ζωής που δεν καλύπτονται από άλλες νομικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταλλαγή πληροφοριών και άλλα παρόμοια μέτρα, συντάξεις, ακίνητη περιουσία και εισόδημα από ακίνητη περιουσία, καθώς και πληροφορίες αναφορικά με κάθε Δηλωτέο Λογαριασμό. Η ανταλλαγή αυτή αφορά τους φορολογικούς κατοίκους μιας χώρας και όχι τους υπηκόους της, ενώ οι δηλωτέοι λογαριασμοί για τους οποίους ανταλλάσσονται οι πληροφορίες αφορούν τόσο φυσικά όσο και νομικά πρόσωπα ή οντότητες. Οι φορείς διαβίβασης έχουν υποχρέωση για ταυτοποίηση του πραγματικού δικαιούχου.

Οι νόμοι αυτοί θεσμοθετήθηκαν στο πλαίσιο της εναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας σε κοινοτικές οδηγίες και έχουν ως στόχο την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής επιδιώκοντας την εύρεση αδήλωτων εισοδημάτων.

Συμπληρώστε με ένα (X) τις απαντήσεις σας.**1. Είστε στέλεχος της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων :**

Διορισμένο πριν το 2010

Διορισμένο από το 2010 και μετά

2. Έχετε θέση ελεγκτή σε :

Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία

Ελεγκτικό Κέντρο

Αν ήσασταν ελεγκτής του Υπουργείου Οικονομικών στο παρελθόν, σε διαφορετική θέση από την τωρινή, παρακαλώ συμπληρώστε τον τίτλο της προγενέστερης θέσης σας παρακάτω:

.....
.....

3. Ασχολείστε ή έχετε ασχοληθεί στο παρελθόν με τον έλεγχο:

Φυσικών προσώπων που δεν ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα
--

Φυσικών προσώπων που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα
--

Νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων

4. Είστε ενήμερος για το νέο μέτρο της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

5. Αν ναι, ενημερωθήκατε μέσω:

☐	Της Υπηρεσίας σας
☐	Σεμιναρίου _ Συνεδρίου
☐	Επαγγελματικών Οργανώσεων
☐	Τύπου
☐	Άλλο

Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις, αξιολογώντας τες από το 1 έως το 5.

(1. Καθόλου 2. Πολύ λίγο 3. Μέτρια 4. Αρκετά 5. Πολύ)

6. Από την εμπειρία σας, πόσο σημαντική θεωρείτε την ύπαρξη πληροφοριών από τραπεζικά ιδρύματα και άλλους αξιόπιστους θεσμικούς παράγοντες στη διενέργεια των φορολογικών ελέγχων για την εύρεση μη δηλωθείσας φορολογητέας ύλης;

1	2	3	4	5

7. Συμβάλουν στην αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών διαδικασιών πληροφορίες που ανταλλάσσονται έως τώρα είτε σε εθνικό επίπεδο είτε σε παγκόσμιο επίπεδο μεταξύ φορολογικών αρχών;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

8. Σε συνέχεια του παραπάνω ερωτήματος, αξιολογείστε πώς επηρεάζονται οι παρακάτω παράγοντες όταν χρησιμοποιείτε πληροφορίες από αξιόπιστες τρίτες πηγές κατά τη διάρκεια φορολογικών ελέγχων:

Παράγοντες	1	2	3	4	5
Εξοικονόμηση χρόνου στη διενέργεια φορολογικών ελέγχων					
Ευκολότερη εύρεση αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης					
Διευκόλυνση στην					

ελεγκτική διαδικασία, καθώς το εισόδημα των φορολογουμένων προέρχεται από πολλαπλές συναλλαγές					
Ανίχνευση μεγαλύτερου μέρους φοροδιαφυγής με τις διασταυρώσεις					

9. Επαρκεί το προσωπικό που ασχολείται με τον έλεγχο στην υπηρεσία που υπηρετείτε;

1	2	3	4	5

10. Γίνεται η ανάλογη εκπαίδευση στο προσωπικό αναφορικά με τις ελεγκτικές μεθόδους και την επικείμενη φορολογική νομοθεσία με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητας των ελεγκτικών διαδικασιών;

1	2	3	4	5

10.1 Ποια η θεματολογία των σεμιναρίων που παρακολουθήσατε την τελευταία πενταετία;

.....

.....

.....

.....

.....

10.2 Αξιολογίστε αν η θεματολογία των σεμιναρίων ήταν η κατάλληλη ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες της θέσης εργασίας σας.

1	2	3	4	5

10.3 Οι ώρες διεξαγωγής των σεμιναρίων ήταν επαρκείς για την κάλυψη των θεμάτων;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

10.4 Αξιολογίστε την ποιότητα των σεμιναρίων σε σχέση με τους παρακάτω παράγοντες.

Παράγοντες	1	2	3	4	5
Οι εκπαιδευτές γνώριζαν σε βάθος το περιεχόμενο των σεμιναρίων					
Οι εκπαιδευτές ήταν οργανωμένοι και προετοιμασμένοι					
Οι εκπαιδευτές εκφράζονταν με σαφήνεια					

11.Υπάρχει ανάγκη στελέχωσης στα τμήματα του ελέγχου στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

12.Αξιολογίστε κατά πόσο η φορολογική διαφάνεια όσον αφορά τη διαθεσιμότητα της φορολογικής πληροφορίας και την προσβασιμότητα σε αυτήν των φορολογικών αρχών με σκοπό την προστασία της φορολογικής βάσης, έχει ως αποτέλεσμα τη φορολογική συμμόρφωση των φορολογούμενων.

1	2	3	4	5

13.Ενισχύουν την εμπιστοσύνη του πολίτη στις φορολογικές αρχές τα μέτρα με σκοπό τον εντοπισμό κεφαλαίων που αποκρύβονται στο εξωτερικό και η εστίαση των ελέγχων σε αυτόν τον προσανατολισμό;

1	2	3	4	5

14.Αξιολογίστε το κατά πόσο η διαθεσιμότητα πληροφοριών όπως υπόλοιπα και κινήσεις τραπεζικών λογαριασμών, περιουσιακή κατάσταση, ύψος και κατηγορίες εισοδημάτων, στην αρχή μιας ελεγκτικής διαδικασίας συνεισφέρει στον έλεγχο.

1	2	3	4	5

15.Έχετε χρησιμοποιήσει ποτέ στις ελεγκτικές διαδικασίες πληροφορίες που προέρχονταν από φορολογικές αρχές άλλου συνεργαζόμενου κράτους; Αν ναι, αξιολογίστε την συνεισφορά τους στο αποτέλεσμα του ελέγχου.

1	2	3	4	5

16. Θεωρείτε ότι οι πληροφορίες που ανταλλάσσονται μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών, ενισχύουν τη συνεργασία των κρατών –μελών σε βαθμό που να βελτιώνονται οι διακρατικές σχέσεις; (Απαντήστε συνοπτικά)

.....

17. Έχετε εντοπίσει πιθανά μέτρα φοροαποφυγής που δύναται να χρησιμοποιηθούν από τους υπόχρεους φορολογικούς κατοίκους αναφορικά με αδήλωτα εισοδήματα σε άλλα κράτη;

.....

18. Αξιολογήστε τη συνεισφορά που πιστεύετε ότι θα έχει το μέτρο της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα μέτρα που έχουν ληφθεί τα τελευταία έτη ως προς την ανίχνευση αδήλωτων εισοδημάτων και την προσπάθεια δημιουργία φορολογικού προφίλ για κάθε φορολογούμενο. (άρση τραπεζικού απορρήτου, περιουσιολόγιο, ηλεκτρονική υποβολή δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος).

1	2	3	4	5

19. Θεωρείτε ότι το μέτρο της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών αποτελεί ισχυρό «όπλο» διεύρυνσης της φορολογικής βάσης και καταπολέμησης της φοροδιαφυγής; Αιτιολογήστε την απάντησή σας συνοπτικά.

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Αιτιολόγηση:

.....

20. Κρίνετε ότι ενέχει κίνδυνος μεταφοράς της φορολογικής κατοικίας των υπόχρεων εξαιτίας αυτού του μέτρου; Αν ναι, ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν για την αποτροπή αυτού του φαινομένου; (Απαντήστε συνοπτικά)

.....

21. Κρίνετε ότι το μέτρο αυτό θα αποτελέσει κίνητρο επαναπατρισμού κεφαλαίων;

(Απαντήστε συνοπτικά)

.....

22. Έχει γίνει μέχρι σήμερα εφαρμογή του συστήματος αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών;

- Από το Ελληνικό Δημόσιο

ΝΑΙ

ΟΧΙ

- Από αλλοδαπό κράτος

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Αξιολογείστε τους παρακάτω παράγοντες για την εφαρμογή του συστήματος αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών αναφορικά με την έναρξη ισχύος και εφαρμογής της Πολυμερούς Συμφωνίας Αρμόδιων Αρχών (ΠΣΑΑ) :

	Μικρός	Μέτριος	Μεγάλος
Χρόνος Ανταπόκρισης			
Βαθμός ανταπόκρισης			

Δεν έχω γνώση σε ποιο στάδιο είναι η εφαρμογή της ανταλλαγής